Міністерство освіти і науки України

Державний вищий навчальний заклад

«Донбаський державний педагогічний університет»

Кафедра педагогіки

ОРГАНІЗАЦІЯ, ЗМІСТ І ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ З ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

навчально-методичний посібник з виховної роботи

для здобувачів ступеня вищої освіти та методистів

Слов’янськ, 2016

УДК 378.091.2(075.8)
ББК 74.58я73
О-641

Рецензенти:

Гаврілова Л.Г. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики початкової освіти ДВНЗ «ДДПУ».

Сипченко В.І. кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «ДДПУ».

Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол № 6 від 28 січня 2016)

Організація, зміст і проведення практичної підготовки з виховної роботи здобувачів ступеня вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»: Навчально-методичний посібник для здобувачів та методистів / Укладач Н.Ю. Крутогорська, [За заг. ред. проф. О.В Кузьміної]. – Слов'янськ, 2016. – 105 с.

У навчально-методичному посібнику розглядаються загальні питання про практичну підготовку здобувачів ступеня вищої освіти у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», визначено завдання різних видів практичної підготовки, розкрито зміст виховної роботи, надані змістові модулі з баловими показниками за їх виконання, наведено зразки й методичні рекомендації щодо звітної документації та виконання виховної, науково-дослідної роботи у процесі практичної підготовки здобувачів ступеня вищої освіти.

Посібник для здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», викладачів-керівників практичною підготовкою, керівників і вчителів ЗОШ.

Авторський колектив: О.В. Кузьміна, Н.Ю. Крутогорська, О.А. Білецький.

Укладач: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Н.Ю. Крутогорська.

© Кафедра педагогіки ДВНЗ «ДДПУ», 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 4
РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ 6
1.1 ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРАКТИЧНУ ПІДГОТОВКУ ЗДОБУВАЧІВ У ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» (Укладачі: О.Г. Набока, С.Р. Кашина) 6
1.2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ У ПРОЦЕСІ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 14
РОЗДІЛ ІІ. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 16
2.1 ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (ІІ КУРС) 16
2.2 ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (ІІІ курс) 20
2.3 ЗАВДАННЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (ІІІ курс) 21
2.4. ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (IV курс) БАКАЛАВРИ 24
РОЗДІЛ ІІІ. ЗМІСТ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ-ПРАКТИКАНТІВ 25
РОЗДІЛ IV. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 30
РОЗДІЛ V. ЗМІСТОВІ МОДУЛІ ТА БАЛОВІ ПОКАЗНИКИ ЇХ ВИКОНАННЯ 36
РОЗДІЛ VI. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ З ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 40
6.1. ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ З ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ІІ КУРСІ 40
6.2. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (ІІІ КУРС) 48
6.3 ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (IV КУРС) 61
ДОДАТКИ 64
ЛІТЕРАТУРА 104

ПЕРЕДМОВА

Європейська інтеграція, сучасні події в світі, Україні висувають замовлення на висококваліфіковані педагогічні кадри, які мають бути озброєні науковими знаннями, що складають основу їх професійної діяльності, сучасними педагогічними технологіями, володіють комплексом необхідних фахових умінь і навичок.

Професійна педагогічна підготовка майбутніх учителів – це складний, багатогранний і тривалий процес, який здійснюється протягом усього періоду навчання у вищому навчальному педагогічному закладі. Велику роль у посиленні практичної спрямованості підготовки майбутнього педагога, забезпеченні здатності ефективно здійснювати педагогічний процес, відіграє організація практичної підготовки, у процесі якої здобувач ступеня вищої освіти має використати всі свої знання, вміння та навички, набуті з фахових, психолого-педагогічних, мовних, медико-гігієнічних та суспільствознавчих предметів.

Педагогічна практична підготовка виступає органічною складовою єдиного навчально-виховного процесу, психолого-педагогічної й методичної підготовки майбутнього вчителя, пов’язуючи теоретичне навчання у ВНЗ з його майбутньою самостійною роботою в школі.

Педагогічна практична підготовка створює реальні можливості для формування готовності здобувачів ступеня вищої освіти до проведення навчально-виховної роботи зі школярами, потреби здобувати і застосовувати нові теоретичні і методичні знання, засвоювати передовий педагогічний досвід. Участь у реальному навчально-виховному процесі створює передумови для формування основ педагогічної майстерності майбутнього вчителя і вихователя.

Педагогічна практична підготовка як форма професійного навчання у вищому педагогічному закладі освіти проводиться в умовах, максимально наближених до професійної педагогічної діяльності. У процесі практичної підготовки є можливість осмислити педагогічні явища та факти,

закономірності та принципи навчання та виховання, оволодіти професійними вміннями, досвідом практичної діяльності. Крім цього, педагогічна практична підготовка створює умови для формування у здобувачів ступеня вищої освіти таких особистісних і професійних якостей, які б дозволили їм без особливих внутрішніх бар'єрів почати трудовий шлях у постійно змінюваних умовах діяльності сучасної інколи.

Специфіка практичної підготовки здобувачів ступеня вищої освіти – бакалаврів полягає у самостійності виконання професійної навчально-виховної діяльності згідно з модульно-рейтинговою системою навчання в університеті.

Згідно з навчальним планом педагогічна практична підготовка проходить у 4 етапи:

I – навчальна педагогічна практична підготовка у загальноосвітній школі (початкова, основна школа) – II курс;

II – навчальна педагогічна практична підготовка у загальноосвітній школі (початкова, основна школа) – III курс;

III – позашкільна педагогічна практична підготовка у дитячих позашкільних закладах – III курс;

IV – виробнича педагогічна практична підготовка у загальноосвітній школі, ліцеї, гімназії. – IV курс.

УВАГА! Термін проведення практичної підготовки встановлюється навчальною програмою для кожного факультету; кількість балів за виховну роботу з педагогіки визначається керівником з практичної підготовки факультету і можуть змінюватись; зміст, завдання практичної підготовки, балові показники їх виконання визначаються згідно специфіки й особливостей навчання здобувачів ступеня вищої освіти на різних спеціальностях методистом з педагогіки. У посібнику представлено узагальнений для усіх факультетів варіант змістових модулів та балових показників їх виконання.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1 ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРАКТИЧНУ ПІДГОТОВКУ ЗДОБУВАЧІВ У ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» (Укладачі: О.Г. Набока, С.Р. Кашина)

1.Загальні положення

1.1. Положення «Про організацію практичної підготовки здобувачів (надалі – Положення) у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (надалі – Університет) розроблено у відповідності до ЗУ «Про вищу освіту» №1556-VII від 01.07.2014 р. з урахуванням наказу Міністерства освіти України № 351 від 20.12.1994 р.

1.2. У Положенні розглядаються загальні питання організації, проведення та підведення підсумків усіх видів практичної підготовки здобувачів ступенів вищої освіти бакалавр та магістр за відповідними спеціальностями (спеціалізаціями) в Університеті.

2. Мета та зміст практичної підготовки

2.1. У системі професійної підготовки здобувача ступеня вищої освіти практична підготовка є складовою освітньо-виховного процесу, що забезпечує безперервність та послідовність формування вмінь і навичок та професійне становлення майбутніх фахівців.

2.2. Метою практичної підготовки є оволодіння здобувачем ступеня вищої освіти сучасними практичними методами та формами організації діяльності в галузі майбутньої професії, формування на ґрунті одержаних у процесі навчання в університеті теоретичних знань, професійних умінь та практичних навичок для прийняття самостійних рішень під час виконання конкретної роботи, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

2.3. Практична підготовка здобувачів ступеня вищої освіти передбачає безперервність та послідовність проведення при одержанні достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до різних рівнів вищої освіти: бакалавр, магістр.

2.4. Залежно від спеціальності (спеціалізації) здобувачів ступеня вищої освіти практична підготовка може бути: навчально-педагогічна; в позашкільних закладах освіти; виробнича та інші види.

2.5. Перелік усіх видів практичної підготовки для кожної спеціальності (спеціалізації), їх форми, тривалість і терміни проведення визначаються в навчальних планах.

Зміст і послідовність практичної підготовки визначається програмою, яка розробляється кафедрою згідно з навчальним планом. Програми практичної підготовки містять рекомендації щодо видів, форм, тестів перевірки рівня знань, умінь, навичок, яких здобувачі ступеня вищої освіти мають набути.

Наскрізна програма – основний навчально-методичний документ практичної підготовки здобувачів ступенів вищої освіти бакалавр та магістр.

Зміст наскрізної програми повинен відповідати стандартам вищої освіти, освітній програмі підготовки здобувачів, даному Положенню, наказам і рішенням Міністерства освіти і науки України щодо практичної підготовки здобувачів, навчальному плану спеціальності. На основі цієї програми розробляються робочі програми відповідних видів практичної підготовки.

Наскрізна та робочі програми практичної підготовки затверджуються ректором Університету.

3. Бази для проведення практичної підготовки

Практична підготовка здобувачів ступеня вищої освіти проводиться на базах практичної підготовки, які повинні відповідати вимогам наскрізної програми, тобто забезпечувати в повному обсязі реалізацію набутих компетентностей через практичні навички.

В Університеті базами практичної підготовки є:

- дошкільні заклади;
- школи, загальноосвітні заклади нового типу;
- профтехучилища;
- ВНЗ I-II рівнів акредитації;
- ВНЗ III-IV рівнів акредитації;
- позашкільні заклади (оздоровчі табори, центри з позашкільної роботи, дитячі спортивні школи та інші освітньо-виховні заклади);
- школи-інтернати, дитячі будинки та школи-інтернати спеціального призначення.

Із базами практичної підготовки університет своєчасно укладає договори, строк дії яких узгоджується договірними сторонами. База практичної підготовки може визначатися на термін конкретного виду практичної підготовки або до 5 років.

Здобувачі ступеня вищої освіти проходять практичну підготовку в базових загальноосвітніх закладах міста або підбирають самостійно місце проходження практичної підготовки з дозволу завідувача випускової кафедри.

4. Організація та керівництво практичною підготовкою

Відповідальність за організацію практичної підготовки та контроль за її проведенням покладається на ректора Університету. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практичної підготовки забезпечують випускові (або відповідальні) кафедри Університету. Загальну організацію практичної підготовки та контроль за її проведенням здійснює керівник практичної підготовки, який підпорядкований першому проректору Університету.

До керівництва практичної підготовки здобувачів ступеня вищої освіти залучаються досвідчені викладачі кафедр, які беруть безпосередню участь в освітньо-виховному процесі відповідних здобувачів ступеня вищої освіти, мають досвід практичної діяльності у відповідної галузі.

За кожним методистом може бути закріплено не більше визначеної кількості здобувачів ступеня вищої освіти:

- методист зі спеціальності –10-12 здобувачів;
- методист з педагогіки – 25 здобувачів;
- методист з психології – 50 здобувачів;
- методист зі шкільної гігієни – 50 здобувачів;
- методист з практичної підготовки у позашкільних закладах освіти – 25 здобувачів.

5. Обов'язки учасників практичної підготовки

5.1. Керівник з практичної підготовки Університету:

– здійснює загальну організацію практичної підготовки та контроль за її проведенням;

– розробляє організаційні заходи, що забезпечують практичну підготовку здобувачів ступеня вищої освіти денної та заочної форм навчання;

– складає та узгоджує з деканами факультетів зведений графік проведення всіх видів практичної підготовки (на підставі затверджених навчальних планів);

– узгоджує з органами управління освіти міста освітньо-виховні заклади як бази для проведення всіх видів практичної підготовки й укладає договори;

– бере участь у установчих та підсумкових конференціях з практичної підготовки;

– контролює наявність наскрізних та робочих програм практичної підготовки на відповідних кафедрах; розподіл здобувачів ступеня вищої освіти по базах проходження практичної підготовки;

– контролює забезпечення належних умов праці й побуту здобувачів ступеня вищої освіти та проведення з ними цільових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки на початок практичної підготовки; виконання здобувачами ступеня вищої освіти правил внутрішнього трудового

розпорядку, організовує ведення табелю відвідування здобувачами ступеня вищої освіти бази практичної підготовки;

– приймає заліки (вибірково) у складі комісії Університету;

– здійснює контроль за розрахунками та розподілом навантаження з усіх видів практичної підготовки, його виконанням викладачами відповідальних кафедр;

– забезпечує організаційну роботу з підготовки та проведення практичної підготовки здобувачів ступеня вищої освіти у позашкільних закладах освіти;

– подає першому проректору письмовий звіт про хід та результати проходження практичної підготовки у поточному навчальному році.

5.2. **Керівник з практичної підготовки факультету** призначається розпорядженням першого проректора за поданням керівника практичної підготовки університету та має такі обов'язки:

– разом із керівником з практичної підготовки університету підбирає бази практичної підготовки;

– організовує та проводить установчу та підсумкову конференції на факультеті;

– забезпечує проведення цільового інструктажу про порядок проходження практичної підготовки, з охорони праці та техніки безпеки, з обов'язковою фіксацією в журналах інструктажу;

– видає здобувачам ступеня вищої освіти необхідні документи: методичні рекомендації, програми, направлення (завірені печаткою факультету та підписом декана);

– повідомляє здобувачам ступеня вищої освіти про строки проходження практичної підготовки, систему звітності, склад методистів від відповідальних кафедр;

– готує проект наказу про розподіл здобувачів ступеня вищої освіти та подає його керівникові практичної підготовки університету;

– контролює роботу керівників груп, вибірково відвідує уроки та позакласні заняття, що проводять здобувачі ступеня вищої освіти;

– вживає заходи щодо усунення недоліків в організації практичної підготовки;

– складає звіт за підсумками практичної підготовки та подає його керівникові практичної підготовки університету;

– забезпечує своєчасне оформлення документів на оплату праці керівникам практичною підготовкою від баз, з якими складено договори;

– перевіряє правильність оформлення відомостей характеристик здобувачів ступеня вищої освіти (наявність необхідних підписів, печатки, заповнення всіх розділів відомості) і здає їх керівникові практичної підготовки університету;

– контролює наявність у відповідальних методистів табелів відвідування здобувачами ступеня вищої освіти баз практичної підготовки; своєчасне оформлення ними заліково-екзаменаційних відомостей;

5.3. **Методист зі спеціальності**:

– бере участь в установчій та підсумковій конференціях з практичної підготовки;

– проводить інструктивно-методичну роботу з вчителями шкіл;

– розподіляє здобувачів ступеня вищої освіти по класах, затверджує індивідуальні плани здобувачів ступеня вищої освіти, контролює їх виконання;

– організовує відвідування Практикантами уроків зі спеціальності, позакласних занять з дисципліни та проводить аналіз занять;

– організовує проведення здобувачами різних типів уроків; перевіряє конспекти уроків та надає допуск до проведення уроку;

– відвідує контрольні уроки, аналізує їх;

– забезпечує виконання програми практичної підготовки;

– аналізує звітну документацію здобувачів ступеня вищої освіти про роботу за час практичної підготовки;

– разом з вчителями та класним керівником оцінює роботу здобувачів ступеня вищої освіти;

– бере участь у роботі комісії під час заліку з практичної підготовки;

– виставляє підсумкову оцінку за практичну підготовку в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку здобувача ступеня вищої освіти;

– здобувачам ступеня вищої освіти, які проходять практичну підготовку за місцем майбутнього працевлаштування, призначає консультаційні дні (для проміжної звітності здобувача). Графік консультацій затверджується завідувачем кафедри та подається керівникові практичної підготовки університету;

– складає звіт за результатами практичної підготовки групи здобувачів ступеня вищої освіти та подає його керівникові факультету.

5.4. **Методист з педагогіки**:

– бере участь в установчих та підсумкових конференціях з практичної підготовки;

– консультує здобувачів з питань змісту та організації виховної роботи з учнями;

– є присутнім на окремих уроках та виховних заходах здобувачів, бере участь у колективному обговоренні відвіданих уроків та заходів;

– надає методичну допомогу здобувачам-практикантам в організації та проведенні виховних заходів;

– бере участь у роботі комісії під час заліку з практичної підготовки;

– здобувачам, які проходять практичну підготовку за місцем майбутнього працевлаштування, призначає консультаційні дні, (для проміжної звітності здобувача). Графік консультацій затверджується завідувачем кафедри та подається керівникові практичної підготовки університету;

– подає звіт про проведену здобувачами виховну роботу керівникові факультету.

5.5. **Методист з психології**:

– бере участь в установчих та підсумкових конференціях з практичної підготовки;

– проводить колективні та індивідуальні психолого-педагогічні аналізи особистості окремого учня, колективу учнів, з питань практичного застосування психологічних знань в освітньо-виховному процесі;

– аналізує та оцінює складені здобувачами психолого-педагогічні характеристики особистості учня, колективу учнів, матеріали психолого-педагогічного аналізу здобувачами уроків та виховних заходів;

– оцінює діяльність кожного здобувача під час практичної підготовки;

– здобувачам, які проходять практичну підготовку за місцем майбутнього працевлаштування, призначає консультаційні дні, в які здобувач повинен надати проміжну звітність. Графік консультацій затверджується завідувачем кафедри та подається керівникові практичної підготовки університету.

5.6. **Методист з практичної підготовки у позашкільних закладах освіти**:

– організовує та проводить установчу та підсумкову конференції з практичної підготовки за участю загального керівника практичної підготовки та директорів дитячих таборів;

– здійснює розподіл здобувачів на практичну підготовку по дитячих таборах;

– здійснює керівництво, консультує здобувачів з питань змісту та організації виховної роботи у дитячих таборах;

– є присутнім на контрольних виховних заходах здобувачів, якщо це дозволяє географічне розташування табору. Якщо немає такої можливості, консультує в телефонному режимі;

– бере участь у колективному їх обговоренні;–

– надає методичну допомогу здобувачам-практикантам в організації та проведенні виховних заходів (дві консультації за зміну);

– забезпечує здобувачам проходження практичної підготовки до 1-го липня;

– забезпечує здобувачам подання звіту з практичної підготовки у позашкільних закладах до 1 -го липня;

– бере участь у роботі комісії під час заліку з практичної підготовки;

– надає звіт про проходження здобувачами практичної підготовки в позашкільних закладах керівникові практичної підготовки Університеті.

5.7. **Здобувачі ступенів вищої освіти при проходженні практичної підготовки зобов'язані**:

– до початку практичної підготовки одержати від керівника практичної підготовки консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;

– своєчасно прибути на базу практичної підготовки;

– у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практичної підготовки та рекомендаціями керівників;

– вивчити та суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії;

– нести відповідальність за виконану роботу;

– своєчасно скласти залік з практичної підготовки.

1.2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ У ПРОЦЕСІ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Основні права та обов'язки здобувача-практиканта

1. Здобувач зобов'язаний проходити педагогічну практичну підготовку за направленням університету у школах міста або за місцем мешкання (при наявності дозволу адміністрації школи) під керівництвом викладача-методиста університету або вчителя-методиста школи.

2. Здобувач, який має академічну заборгованість з інших дисциплін за попередній семестр, до проходження практичної підготовки допускається, академічну заборгованість ліквідує у вільний від навчального навантаження у школі час.

3. Один із здобувачів певної шкільної групи призначається старостою і веде журнал відвідування школи здобувачами групи.

4. Здобувач зобов'язаний формувати всебічний розвиток особистості учнів, передбачений державними документами України.

5. Практикант проводить свою діяльність згідно з вимогами Статуту школи, правилами внутрішнього розпорядку, виконує розпорядження адміністрації школи, вчителів та керівників практичної підготовки.

6. Здобувач-практикант має право вносити пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу, організації практичної підготовки, брати участь у конференціях та нарадах.

7. Здобувач-практикант має право одержувати консультації вчителя та методиста з усіх питань проведення практичної підготовки.

Відвідування консультацій методистів університету згідно з графіком – обов'язкове.

8. Здобувач-практикант має право на користування бібліотекою школи, навчальними кабінетами, навчальними посібниками.

9. Упродовж практичної підготовки здобувач ступеня вищої освіти працює у школі не менше п'яти днів на тиждень; один день самостійної роботи на тиждень закріплюється за здобувачем ступеня вищої освіти на весь період практичної підготовки.

10. Здобувач, який не виконав програму практичної підготовки без поважних причин і отримав незадовільну оцінку, відраховується з університету.

11. Здобувачу, який не виконав програму практичної підготовки з поважних причин (хвороба, перебування на стажуванні за кордоном), практична підготовка переноситься на інший період без відриву від занять в університеті.

12. Після проходження практичної підготовки здобувач ступеня вищої освіти працює повинен своєчасно у тижневий термін надати звітну документацію методистам університету.

РОЗДІЛ ІІ. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Метою практичної підготовки є розвиток у здобувач ступеня вищої освіти працює уміння здійснювати педагогічну діяльність у навчально-виховних та позашкільних закладах на базі знань з педагогіки та психології, методики виховної роботи, основ педагогічної майстерності; поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю навчання і виховання учнів: забезпечення практичного пізнання закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації, вирішувати конкретні виховні завдання згідно з умовами педагогічного процесу; формування у здобувачів ступеня вищої освіти працює потреби систематично поновлювати свої знання й креативно застосовувати їх у практичній діяльності, оволодіння системою професійних умінь та навичок у процесі проведення навчально-виховної та дослідницької роботи, виховання любові та поваги до вчительської професії.

У проведенні практичної підготовки виділяють ***три етапи:***

– перший етап – ***підготовчий,*** знайомство із завданням і змістом практичної підготовки (установча конференція);

– другий етап – ***основний,*** включення здобувачів ступеня вищої освіти у навчально-виховну роботу в освітніх і позашкільних закладах;

– третій етап – ***заключний,*** підведення підсумків практичної підготовки, здача звітних матеріалів, отримання оцінки за практичну підготовку, доповідь про результати на підсумковій конференції.

2.1 ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (ІІ КУРС)

Термін практичної підготовки відповідно до навчального плану ***2 тижня***.

Основний етап практичної підготовки на ІІ курсі передбачає:

1. Ознайомлення здобувачів ступеня вищої освіти з сучасним навчально-виховним процесом загальноосвітньої національної школи 1-3 ступенів, її матеріальною базою.

2. Знайомство із шкільною документацією: паспорт школи, план роботи школи на рік, основні напрямки навчально-виховної роботи в школі, план роботи класного керівника на півріччя, план-конспект уроку з фахового предмету, класний журнал, паспорт здоров'я класу тощо.

3. Відвідування у закріпленому за здобувачем ступеня вищої освіти класі уроків, виховних та позакласних заходів, які проводять вчителі з предметів та класний керівник з метою вивчення організації навчально-виховного процесу та професійної діяльності вчителя.

4. Надання допомоги організатору виховної роботи школи, вчителям, класним керівникам, вчителю групи подовженого дня, педагогу-організатору з підготовки й проведення виховних заходів у класі, школі, перевірці щоденників, виготовленні наочності, художньому оформлені тощо.

5. Відвідування батьківських зборів з метою ознайомлення з роботою вчителя з батьками учнів.

6. Знайомство з роботою різноманітних шкільних гуртків, секцій, клубів, дитячих і громадських організацій і об'єднань, відвідування їх занятій, допомога у діяльності.

7. Самостійне розроблення й проведення з учнями окремих видів виховних занять.

8. Активна участь кожного здобувача ступеня вищої освіти у будь-яких класних, загальношкільних або позакласних заходах, що проводяться під час практичної підготовки.

9. Здобувач ступеня вищої освіти має вести свою документацію: щоденник психолого-педагогічних спостережень, індивідуальний план роботи, а також формує вміння задокументувати спостереження й аналіз неординарної педагогічної ситуації, спробує знайти за допомогою вчителя або методиста їй правильне рішення, написати звіт з практичної підготовки.

Орієнтовний план навчальної практичної підготовки

Зміст роботи

1-й день (Дата)

Бесіда з адміністрацією школи про завдання, які школа вирішує щодо виховної роботи, визначення місця і ролі здобувача-практиканта у ній (конкретизація завдань на час перебування у школі). Ознайомлення з навчально-матеріальною базою школи : кабінети, бібліотека, спортивний зал і т. і.

Знайомство з традиціями школи, регламентом її роботи, внутрішнім розпорядком. Знайомство з класним керівником , планом виховної роботи в класі

1. Вивчення тематичних планів роботи вчителя з фахового предмету.
2. Вивчення плану роботи класного керівника: мети і завдання, структур змісту виховної роботи, форм і методів.
3. Ознайомлення з методичним кабінетом з предмету, підручниками, посібниками, таблицями, мультимедійними засобами та іншими дидактичними матеріалами, з'ясування їхньої ролі в навчальному процесі.
4. Складання здобувачами ступеня вищої освіти індивідуального календарного плану навчально-виховної, дослідницької, методичної роботи на період практичної підготовки згідно завдань практики (під керівництвом викладачів-методистів спеціальних дисциплін, педагогіки, психології).

2-3 день

Вивчення класу за зазначеною метою: склад, ступінь лідерства, згуртованість, інтерес, працездатність і т. і.

Спостереження й аналіз уроків у закріпленому класі: тип, структура, реалізація принципів, прийомів, методів. Усвідомлення залежності змісту уроку від мети й завдань. Ознайомлення з конспектами уроку вчителя, програмами і підручниками, їх дидактичним наповненням, принципами побудови З'ясування поняття «ефективність уроку» та встановлення

особливо доцільних методів і прийомів для досягнення навчально-виховної мети.

Знайомство з організатором виховної роботи у школі, календарними планами роботи школи., паспортом школи.

4-й день

Надання допомоги організатору виховної роботи школи, класним керівникам, вчителю групи подовженого дня, педагогу-організатору з підготовки й проведення виховних заходів у класі, школі, роботі з батьками, перевірці щоденників, виготовленні наочності, художньому оформлені тощо.

Відвідання уроків з фахового предмету.

5-й день

Знайомство з роботою різноманітних шкільних гуртків, секцій, клубів, дитячих і громадських організацій і об'єднань, відвідування їх занятій, допомога у діяльності.

6-7 день

Робота з складання сценарію проведення виховного заходу у шкільній бібліотеці.

Самостійне розробка й проведення з учнями закріпленого класу етичної бесіди «Здоровий спосіб життя», окремих видів виховних занять, відвідування шкільних позакласних заходів.

8, 9, 10 день

Відвідування й аналіз уроків з фахового предмету.

Спостереження роботи факультативного заняття, гуртка, секції, клубу, дитячої організації (зміст і характер його проведення). Участь у позакласній роботі з предмету. З'ясування мети позакласних занять, значення особливостей проведення, керівництва. Спроба першого самостійного проведення занять.

11-12 день

Проведення виховного заходу у класі, участь у шкільному заході.

Допомога вчителю у виготовлені наочних посібників, газети, фільму тощо.

Проведення 2-3 пробних уроків або частин уроку у системі уроків з фахового предмету.

Заключний етап навчальної практичної підготовки.

1. Участь у засіданні педагогічної ради школи, звіт про проходження практичної підготовки.

2. Оцінка діяльності здобувача-практиканта класним керівником, визначення рівня готовності кожного здобувача ступеня вищої освіти до самостійної роботи в школі.

3. Участь у підсумковій конференції на факультеті: виступи здобувачів ступеня вищої освіти з доповідями щодо педагогічного досвіду, організації практики; виставка наочних посібників, дидактичного матеріалу, фотогазет.

4. Оформлення здобувачами ступеня вищої освіти звітної документації з практичної підготовки.

2.2 ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (III курс)

Термін проведення практичної підготовки 2 тижні**.**

Зміст основного етапу практичної підготовки на III курсі передбачає:

1. Поглибити та закріпити теоретичні знання, одержані здобувачами ступеня вищої освіти в університеті, навчити застосовувати їх на практиці у навчально-виховній роботі з учнями.

2. Формувати у здобувачів ступеня вищої освіти уміння спостерігати й аналізувати навчально-виховну роботу, яка проводиться в школі.

3. Спираючись на знання з педагогіки, методики виховної роботи, психології та фізіології дітей, навчити здобувачів ступеня вищої освіти

якісно й креативно проводити виховну роботу зі школярами, враховуючи їх вікові та індивідуальні особливості, вимоги часу.

4. Навчити здобувачів ступеня вищої освіти виконувати функції класного керівника, працювати з колективом учнів, а також проводити індивідуальну виховну роботу з ними.

5. Розвивати та закріплювати у здобувачів ступеня вищої освіти любов до педагогічної професії, стимулювати прагнення до вивчення передового педагогічного досвіду та удосконалення своїх педагогічних здібностей.

6. Ознайомитись із методикою проведення уроків, позакласних занять, виховних заходів щодо активізації пізнавальної діяльності та всебічного формування особистості учнів.

7. Навчити спостерігати й аналізувати навчально-виховну роботу в школі.

2.3 ЗАВДАННЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (ІІІ курс)

Практична підготовка проводиться одну зміну у літньому оздоровчому дитячому центрі, пришкільному таборі або протягом 2-го семестру навчального року у гуртку, секції, дитячої та юнацької громадської організацій школи або позашкільного закладу. Кожен здобувач ступеня вищої освіти (за власним вибором і бажанням) закріплюється за дитячим колективом як помічник керівника гуртка, секції., клубу, ДОЦ або працівника позашкільної установи. Див. Додаток 9.

Здобувачі ступеня вищої освіти, які мають певний досвід роботи з дітьми й успішно пройшли інструктивний збір-практичну підготовку, можуть самостійно працювати організаторами виховної роботи в літніх таборах (вихователь, вожатий, аніматор, інструктор з фізичної культури і спорту, музикальний керівник, керівник гуртка тощо).

У процесі проведення практичної підготовки у здобувачів ступеня вищої освіти формуються загальні уявлення про систему роботи позашкільного навчально-виховного закладу.

Практична підготовка безпосередньо пов’язана з інструктивним збором-практикумом і є його логічним продовженням у напрямку практичної реалізації набутих здобувачами ступеня вищої освіти знань, умінь та навичок.

Основні завдання позашкільної практичної підготовки:

1. Закріпити, поглибити та адаптувати теоретичні знання з психолого-педагогічних дисциплін і практичний досвід з попередніх педагогічних практичних підготовок у діяльність дитячих та юнацьких організацій і об’єднань, оздоровчих дитячих центрів, таборів, позашкільних навчально-виховних закладів, а також гуртків, секцій, клубів тощо.

2. Ознайомитись із методикою проведення занять в гуртках, клубах, секціях в позашкільних навчально-виховних закладах, специфікою роботи в літніх та пришкільних літніх оздоровчих таборах, осередках дитячих та юнацьких громадських організацій і об’єднань (у залежності від типу позашкільного навчально-виховного закладу та розподілу на проходження практичної підготовки.

3. Працюючи вихователем, вожатим, інструктором у ДОЦ нести державну відповідальність за життя, здоров’я відпочинок, організацію побуту, корисної діяльності, збереження власності та майна табору, за формування особистості дитини, педагогізацію оточуючого середовища в умовах тимчасового дитячого колективу.

4. Адаптуватись до умов діяльності позашкільного закладу, навчитись проводити виховну роботу в дитячому колективі самостійно, креативно, якісно, враховуючи індивідуальні, вікові особливості дітей, максимально розвиваючи їх творчі задатки, нахили, здібності, створюючи при цьому оптимальні умови для формування особистості.

5. Забезпечити педагогічну й здоров’язберігаючу спрямованість у роботі тимчасового дитячого колективу, здійснюючи різноманітну діяльність серед дітей і спираючись на розвиток їх ініціативи, самодіяльності, творчості.

6. Приймати активну участь у розробці й проведенні різних виховних справ при проходженні практичної підготовки у позашкільних навчально-виховних закладах.

7. Здійснювати цілеспрямовану діяльність з виконання плану роботи позашкільного закладу (ДОЦ, спортивна школа, ЦДЮТ тощо), свого індивідуального (календарного) плану роботи гуртка, секції, тимчасового загону тощо.

8. Вести щоденник психолого-педагогічних спостережень, у якому фіксувати, аналізувати, прогнозувати педагогічні явища і події у дитячому колективі, позашкільному навчально-виховному закладі; складати план-конспект проведення занять гуртка чи секції, розробляти сценарії свят, різноманітних виховних заходів.

9. Постійно підвищувати рівень професійної готовності до виховної роботи у навчально-виховних закладах.

УВАГА! При проведенні позашкільної практичної підготовки необхідно максимально враховувати специфіку факультету (наприклад, здобувачі факультету фізичного виховання можуть працювати у фізкультурних, спортивних та туристично-краєзнавчих гуртках, а здобувачі факультету підготовки вчителів початкових класів – керівниками гуртків з танцю, співів тощо).

2.4. ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (IV курс) БАКАЛАВРИ

Зміст практичної підготовки на IV курсі передбачає:

1. Формування у здобувачів-бакалаврів уміння здійснювати навчально-виховний процес з використанням інноваційних технологій.

2. Розвиток уміння здійснювати виховну роботу на базі знань з основ теорії та методики виховної роботи, педагогіки, психології, предметів з фахових дисциплін, досвіду попередніх педагогічних практичних підготовок.

3. Вироблення у здобувачів-бакалаврів дослідницького підходу до педагогічної діяльності, уміння використання методів науково-педагогічного дослідження щодо вивчення й узагальнення власного педагогічного досвіду й інноваційного досвіду інших вчителів.

4. Виховання активно-позитивного відношення до професіональної діяльності, готовності до виховної діяльності будь-якої складності. потреби в педагогічній самоосвіті.

5. Закріплення, поглиблення та синтезування психолого-педагогічних, методичних і фахових знань у процесі їх використання для вирішення конкретних навчально-виховних завдань.

6. Подальший розвиток у здобувачів вміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об’єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності.

Свідоме застосування здобувачами ступеня вищої освіти психолого-педагогічних дисциплін у практичній діяльності, усвідомлення їх професійної значущості.

РОЗДІЛ ІІІ. ЗМІСТ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ-ПРАКТИКАНТІВ

Зміст виховання в загальноосвітніх і позашкільних закладах має будуватися на національних засадах. У Державній національній програмі «Освіта» зазначено:

«Головна мета національного виховання – набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молоді незалежно від національної належності особистісних рис громадян Української держави, розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральності, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури».

Змістові напрями і орієнтовні форми виховної роботи для здобувачів-практикантів наступні:

Формування національної свідомості і самосвідомості, патріотичне виховання

Свята: «Україно! Ти рідна країна моя», «Рідну Україну не поміняю на чужину», «Моя земля – земля моїх батьків», «Я і Україна,» свято народних ігор.

Бесіди: «Сторінками козацької слави», «Україно! Ти – єдина», «Небесна сотня» в ім’я свободи й миру в Україні», «Конституція моєї країни», «Державні символи», «В ім’я твого й мого життя», «Права і свободи в Україні», «Що означає Європейська інтеграція?», «Моя рідна мова», «Славетні українці», «Закон і права», «Що означає толерантність?», «Моя позиція», «Мій родовід» тощо.

Вечорниці: «Мій край – моя історія жива», «Без верби та калини – нема України», «Мова моя солов’їна».

Диспути, дискусії: «Що б я змінив у житті мого народу?» «Якби я був депутатом Верховної Ради…».

Екскурсії по місцях бойової і трудової слави, краєзнавчий музей.

Заочна подорож: «Україно, ти моя безкрая!», «День у Європі».

Вікторина: «Чи знаєш свій край?», «Україна і Європа», «Що? Де? Коли?»

Фото виставки: «Моє рідне місто», «Мій край, моя земля».

Читання художніх творів з історії України.

Усні журнали «Сторінками історії мого краю», «Герої мого народу».

Конкурс українських народних загадок, прислів'я, малюнків.

Фестиваль українських народних казок, пісень тощо.

Формування творчої, працелюбної особистості, виховання цивілізованого господаря

Свято-ярмарок: «Своїми руками», «Українські народні страви».

Цикл бесід: «Від зернятка до хлібини», «Хліб усьому голова», «Школа – твій дім, будь господарем у ній», «Про професії», «Твої трудові обов'язки у школі і вдома», «Я і банк», «Як заощадити гроші?», «Економіка у твоєму домі».

Трудові операції.

Організація гуртка: «Господарочка», «Зроби сам».

Конкурси, вікторини: «Хто більше знає про професії?» «Найкращій кухар».

Диспути, дискусії: «Яка професія найкраща?», «Як обрати професію?»

Зустрічі з представниками різних професій. Аукціони знань.

Батьківські збори: «Професійні наміри школярів», «Трудове виховання в сім'ї» тощо.

Утвердження принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, милосердя, доброти та інших доброчинностей

Свята: «День Матері», «Свято родини».

Бесіди: «Мій ідеал», «Мій стиль життя», «Сімейні традиції», «Найдорожчі люди в світі – моя мама і мій тато», «Рідна бабуся, наш дідусь», «Духовні цінності людини,» «Про дружбу й товаришування», «Про чесність,» «Подорож у світ мудрих думок», «СНІД, пияцтво – загроза людству «.

Уроки, ранки, свята, бесіди, вікторини, КВК, сюжетно-рольові ігри, диспути, дискусії на теми: «Поведінка в гостях», «Як святкувати день народження?» «Що подарувати?» «Що таке ввічливість?», «Порядна людина. Про кого так говорять?», «Правила етикету», «Поведінка у школі», «Здоровий спосіб життя «, «Волонтер. Що ти знаєш про нього? «, «Що означає «бути сучасним?» тощо.

Формування високої художньо-естетичної культури, розвиток естетичних потреб і почуттів. Екологічна культура.

Свята, присвячені червоним датам календаря, свято «Світ моїх захоплень», концерт української пісні. Вистава лялькового театру. Вистава дитячого колективу.

Бесіди: «Література і мистецтво у житті людини», «Про музику, живопис, архітектуру.» «Мистецтво у моєму житті», «Музика у родинному колі», «Природа – мій рідний дім», «Картини рідної природи».

Вікторини, турніри, брей-ринги, КВК: «Що я знаю про художників?», «Рослинний мир Донеччини, Слов’янщини,» «Світ природи, що мене оточує», «Що я знаю про птахів Святогір’я?», «Лікарські рослини», «Рослини і тварини в українській народній творчості».

Практична природоохоронна діяльність, догляд за садом, клумбами, зеленими насадженнями школи, озеленення школи, догляд за рослинами, тваринами.

Відвідування вистав, концертів, художніх музеїв, виставок. Екскурсії у природу. Тиждень творчості у школі, дитячому центрі. Організація діяльності у різноманітних **гуртках** з музики, співів, театрального мистецтва, **шоу-програми** тощо.

Забезпечення повноцінного фізичного розвитку дітей, охорони та зміцнення їхнього здоров'я

Спортивно-розважальні свята: «Веселі старти», «Козацькі розваги», «Мої друзі, батьки і я – за здоровий спосіб життя «, «Нумо, хлопці!», «Свято Нептуна».

Цикл бесід: «Твоє здоров'я – багатство Батьківщини», «Туризм – відпочинок для сім'ї», «Фізичне гартування козаків», «Основні засоби гартування», «Правила закалювання», «Корисне про їжу», «Як правильно займатись фізкультурою?», «Як правильно обрати вид спорту для занять?», «Комплекс вправ для зарядки школярів».

Організація зустрічей з майстрами спорту, заслуженими тренерами, видатними спортсменами.

Організація роботи гуртків, секцій з різних видів спорту.

Проведення різноманітних фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів, змагань: чемпіонат класу з шахів, тенісу, тиждень спортивних змагань у школі, рухливі ігри на перерві, змагання «Тато, мама і я – спортивна сім'я» тощо.

Під час проходження практичної підготовки здобувачі відвідують учнів на дому для ознайомлення з умовами навчання, виховання, побуту, дозвілля; проводять індивідуальні бесіди з батьками, беруть участь у батьківських

зборах. Тематика зборів може бути різноманітна: організація дозвілля школярів, фізкультурно-оздоровча діяльність сім'ї, здоров'язберігаючі технології сімейного виховання, сімейні традиції і свята, про режим дня, моніторинг якості навчання і поведінки дітей, подолання негативних звичок, девіації у поведінці, естетичне виховання у сім'ї тощо.

Серед різних форм організації виховання школярів особливе місце посідають класні виховні години, які проводять класні керівники. Вони можуть бути як організаційними, так і тематичними. Їх призначення полягає у цілеспрямованому діловому спілкування з учнями. Класні часи можуть проводитися в таких традиційних формах, як бесіда, диспут, дискусія, вікторина, конференція, екскурсія тощо.

Ефективність класного часу залежить від рівня його організації і потребує ретельної підготовки. Якщо здобувач-практикант готується до бесіди «Про дисциплінованість учнів класу», то він вивчає і аналізує конкретні факти, явища, залучає до цієї роботи актив класу, що у цілому допомагає розкрити негативні причини й наслідки, а головне – попередити їх прояви у подальшому.

У процесі позашкільної виховної практичної підготовки здобувач на основі виявлених здібностей та нахилів, таланту дітей, їх особистісного бажання формує у вихованців стійкий інтерес до обраних видів діяльності, всіляко сприяє подальшому розвитку пізнавального інтересу, активності, креативності; залучає до участі у різноманітних дитячих організаціях і об'єднаннях, гуртках, секціях, клубах; розширює світоглядну позицію, допомагає у професійній орієнтації та життєвому самовизначенні, використовуючи усі форми виховної роботи.

РОЗДІЛ IV. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Ефективність навчально-виховної практичної підготовки залежить від ступеня самостійності і активності здобувача ступеня вищої освіти, його творчого підходу до роботи. Він вчиться поєднувати у собі якості вчителя, вихователя і дослідника, вести науковий пошук шляхів підвищення якості навчання і виховання. Для цього необхідно оволодіти методами науково-дослідної роботи, дослідницькими уміннями і навичками. У період навчально-виховної практичної підготовки складаються сприятливі умови, по-перше, для вивчення і узагальнення досвіду роботи вчителів; по-друге, для аналізу особистого досвіду педагогічної діяльності, виявлення й аналізу здобутків і негараздів, з’ясування шляхів корекції своєї подальшої роботи; по-третє, здобувачу надається можливість власноруч переконатися у залежності педагогічного процесу від певних соціально-педагогічних, психологічних умов, особливостей, врахування яких конче необхідно для вибору вчителем необхідних форм, засобів, методів і прийомів навчання і виховання.

Усі ці умови сприяють професійному становленню особистості майбутнього вчителя, його індивідуального стилю діяльності, розвитку педагогічного мислення, рефлексії, формуванню дослідницького підходу до роботи.

У період навчально-виховної практичної підготовки здобувач ступеня вищої освіти вивчає, збирає, аналізує, узагальнює досліджуваний матеріал для курсової, магістерської роботи з педагогіки, психології, методики викладання предмета або активно залучається методистами практичної підготовки до виконання завдань з дослідження окремих проблем, явищ навчання і виховання.

ОРІЄНТОВНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ-ПРАКТИКАНТІВ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ОКРЕМИХ ЕЛЕМЕНТІВ УРОКУ ТА ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З УЧНЯМИ

1. Визначте цілі (практичні, освітні, виховні, розвивальні) і тип уроку. Простежте за тим, які прийоми використовувались для досягнення основних цілей уроку, дайте оцінку їх ефективності. Визначте зв'язок цього уроку з попередніми уроками.

2. Виділіть етапи уроку та зафіксуйте час, який відводився на кожного з них. Визначне ступінь відповідності структури уроку його цілям. Зафіксуйте етапи уроку, визначте завдання та зміст кожного з них. Проаналізуйте, як здійснюється перехід від одного етапу до іншого.

3. Зафіксуйте вправи, які використовувались на уроці. Зверніть увагу на чіткість інструкцій учителя та відповідність їм дій учнів, на забезпеченість вправ (за необхідністю) зразком, на наявність контролю. Визначте форми взаємодії вчителя та учнів під час проведення вправ, оцініть їх ефективність.

4. Простежте за використанням на уроці зорової, вербальної (невербальної) наочності. Зафіксуйте, на якому етапі, які конкретні засоби застосовувались, визначте їх мету. Оцініть відповідність використаної наочності поставленим цілям, її доцільність і достатність, якість та естетичність виконання. Чи впливає наочність на формування естетичних смаків особистості учня?

5. Дослідіть, як використовувався дидактичний роздавальний матеріал на уроці. Зафіксуйте, на якому етапі уроку і з якою метою використовувався роздавальний матеріал. Оцініть відповідність його змісту та форми поставленій меті. Охарактеризуйте форму та якість контролю під час роботи учнів з роздавальним матеріалом. Оцініть якість виготовлення вчителем роздавального матеріалу.

6. Дослідіть за використанням технічних засобів навчання на уроці. Зафіксуйте, які засоби, на якому етапі, з якою метою застосовувались учителем. Оцініть методичну доцільність їх використання.

7. Простежте за проведенням ігор на уроці. Зафіксуйте, на якому етапі, який вид гри, з якою метою використовувався. Оцініть відповідність гри поставленій меті та віковим особливостям учнів. Охарактеризуйте організацію гри вчителем (чіткість установок, керування діями учнів під час гри, чіткість підсумків).

8. Простежте за досягненням виховних, освітніх, розвивальних цілей уроку. Визначте, які прийоми використовував учитель для виховання учнів, розвитку їх пізнавальних інтересів, пам'яті, уваги, уяви тощо, для формування навичок самостійної роботи над мовою, для розширення їх загального кругозору. Зверніть увагу на те, чи використовувався з цією метою додатковий матеріал. Вкажіть, які конкретні виховні, освітні, розвивальні цілі були досягнуті на уроці, який потенціал не було використано.

9. Простежте за мовою вчителя на уроці, у позаурочній діяльності. Оцініть її правильність, виразність, зверненість, емоційну забарвленість. Зверніть увагу на економність мовлення вчителя, його дидактичність (включення вивченого матеріалу, а також того, який вивчається і буде вивчатись у найближчий час). Простежте за тим, як учитель адаптує своє мовлення (міміку, жести, повтори, спрощення, трансформації, опори тощо). Зафіксуйте, коли він говорить рідною мовою, чи є в цьому необхідність. Встановіть співвідношення між мовленням учителя та учнів на уроці, у позаурочній діяльності.

10. Простежте за помилками учнів на уроці. Визначте їх характер. Встановіть причину та запропонуйте можливі шляхи їх усунення. Зверніть увагу на те, які способи усунення та виправлення помилок використовує вчитель. Оцініть їх ефективність. Які можливості для запобігання та усунення помилок не були використані вчителем?

11. Простежте за дисципліною в класі та організацією уроку. Визначте ступінь інтенсивності роботи учнів на уроці. Зверніть увагу на те, чи було втрачено час (коли, скільки, з якої причини). Зафіксуйте, які прийоми використовував вчитель для економії часу та більшої ефективності уроку. Відмітьте, як учитель реагує на порушення дисципліни. Простежте за тим моментом, коли вчитель використовував розрядки, а також за тим, які форми розрядок він використовує. Чи впливає вид розрядок на формування особистості учнів?

12. Простежте за опитуванням учнів та оцінюванням рівня їх знань, сформованості навичок та умінь. Зафіксуйте, скільки учнів було опитано на уроці, скільки учнів одержали оцінку за урок. Відмітьте об'єкти контролю. Визначте види, форми, прийоми контролю. Встановіть їх відповідність об'єктам контролю. Зверніть увагу на те, як оцінювались дії учнів, як вівся облік оцінок. Проаналізуйте виставлені вчителем оцінки за урок. Оцініть їх об'єктивність, виховний та мотиваційний потенціал.

13. Простежте за реалізацією у ході уроку чи виховного заходу поставленої вчителем виховної мети. Визначте методи, прийоми, які використовував учитель для досягнення поставленої виховної мети, оцініть їх ефективність.

14. Вивчить досвід роботи класного керівника з організації й проведенні батьківських зборів у класі. Які форми роботи з батьками учнів використовує класний керівник? Оцініть їх відповідність поставленій меті, ефективність і доцільність з урахуванням вікових особливостей учнів. Вкажіть, які труднощі відчуває вчитель при проведенні батьківських зборів? Що ви могли б запропонувати для їх подолання.

15. Вивчить досвід вчителя з проведення виховної роботи з свого предмету. Як вчитель планує роботу? Чи залучає учнів до проведення виховних заходів, складанню сценарію, виготовленню наочності тощо? Чи спонукає вчитель учнів до самостійності, творчості, розвитку здібностей і таланту?

16. Простежте за проведенням виховного заходу у класі. Визначте основні етапи його проведення, дайте їм характеристику. Визначте доцільність проведення такого заходу. Дайте оцінку вирішенню виховних, освітніх, розвивальних завдань на цьому заході. Відмітьте, що не було враховано вчителем. Що ви могли запропонувати вчителю?

17. Дайте оцінку діям учнів, яки порушують норми поведінки у класі. Зверніть увагу на те, які методи, прийоми виховання використовує вчитель у своїй повсякденній роботі з класом. Зафіксуйте надзвичайні, на вашу думку, педагогічні ситуації й проаналізуйте їх. Яке б рішення ви прийняли, як організовували б свою подальшу виховну діяльність з класом? Запропонуйте виховні заходи щодо формування моральних якостей особистості.

18. Простежте, якими методами, формами та засобами класний керівник здійснює патріотичне виховання в класі. Дайте їм характеристику. Чи доцільні вони віку школярів, ефективні? Запропонуйте свої форми виховної роботи з формування патріотизму. Доведіть їх значущість.

19. Дослідіть, на якому етапі розвитку знаходиться колектив учнів закріпленого за вами класу на період практичної підготовки. Дайте характеристику стадіям розвитку колективу. Чи діє «закон педагогіки паралельної дії» у класі? Ваші пропозиції щодо згуртованості класного колективу.

20. Вивчить досвід роботи вчителя з фізичної культури (класного керівника, вихователя, вожатого) щодо залучення дітей та їх батьків до здорового способу життя. Визначте негативні й позитивні сторони цього процесу у класі (групі). Запропонуйте виховні заходи, форми і методи роботи з родинами щодо пропаганди й здійснення ЗСЖ.

ТЕМИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1) Позакласна робота вчителя у формуванні особистості підлітків.
2) Зв'язок уроку і позаурочних форм роботи з предмету (англійської мови, фізики, фізичної культури, трудового навчання тощо) у загальноосвітній школі.
3) Ігрові форми роботи на уроці з предмету.
4) Активізація навчальної діяльності на уроках з предмету.
5) Тестовий контроль як засіб визначення рівня оволодіння матеріалом в учнів.
6) Мій досвід вивчення учнів класу.
7) Вплив приклада поведінки вчителя на формування особистості школяра.
8) Досвід морального виховання на уроках з предмету.
9) З досвіду фізичного виховання у групі подовженого дня.
10) Аналіз причин девіантної поведінки учнів.
11) Система морального(трудового, естетичного, розумового, фізичного, патріотичного, екологічного, статевого, громадянського, економічного) виховання у школі (класі).
12) Використання національних традицій у практиці роботи класного керівника.
13) Здоров'зберігаючи технології у практиці роботи школи.
14) З досвіду проведення етичних бесід (свят, турнірів, конкурсів, змагань) у класі.
15) Виховання дружби й товариства у колективі та інші.

РОЗДІЛ V. ЗМІСТОВІ МОДУЛІ ТА БАЛОВІ ПОКАЗНИКИ ЇХ ВИКОНАННЯ

Балові показники виставляються методистом з педагогіки, кількість балів може змінюватись у залежності від розпорядження керівника з практичної підготовки факультету.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Навчальна педагогічна практична підготовка на 2 курсі.

Керівник практичної підготовки і методисти призначаються від кафедри педагогіки і виставляють залік у ***відомість успішності здобувача****.*

ПЕДАГОГІКА

Кількість балів – 100

№ з/п	Види робіт	Кількість балів
1.	Зафіксувати у зошиті з практичної підготовки «Паспорт школи»	10
2.	Ознайомитися з планом виховної роботи класного керівника закріпленого класу на семестр і скласти свій індивідуальний план роботи (на кожен день)	10
3.	Вести щоденник психолого-педагогічних спостережень за навчально-виховним процесом	30
4.	Представити 2 найцікавіші педагогічні ситуації, за якими спостерігали, способи їх вирішення вчителем	25
5.	Здійснювати допомогу вчителю у роботі з учнями у позаурочний час (перевірка щоденників, проведення виховних бесід з окремими учнями, робота з батьками, підготовка до виховних заходів, складання сценарію тощо)	15
6.	Оформити звітну документацію і вчасно подати її викладачу	10

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Навчальна педагогічна практична підготовка на 3курсі

У залежності від вимог факультету методист від кафедри педагогіки виставляє балові показники за виконання видів робіт з педагогіки у ***відомість-характеристику*** *здобувача ступеня вищої освіти або, якщо керівник практичної підготовки і методисти призначаються від кафедри педагогіки, то виставляється залік (з баловими показниками)* ***у відомість успішності*** *здобувача.*

ПЕДАГОГІКА

Орієнтовна кількість балів – 50

№ з/п	Види робіт	Кількість балів
1.	Скласти індивідуальний план роботи (на кожен день)	4
2.	Ознайомитися з планом виховної роботи класного керівника на семестр і подати його аналіз	4
3.	Вести психолого-педагогічні спостереження за діяльністю учнів і вчителів на уроках та у позаурочний час і робити відповідні записи у щоденнику	20
4.	Відвідати виховний захід, проведений класним керівником або здобувачем-практикантом і зробити його аналіз	5
5.	Провести виховний захід і надати його план-конспект або сценарій з оцінкою класного керівника	15
6.	Оформити звітну документацію з фото і відеоінформацією і вчасно подати її викладачеві-методисту від кафедри педагогіки	2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Позашкільна педагогічна практична підготовка на 3курсі

Керівник практичної підготовки і методисти призначаються від кафедри педагогіки і виставляють залік у відомість успішності здобувача.

ПЕДАГОГІКА

Загальна кількість балів -100

(50 б. інструктивний збір-практикум + 50 б. педагогічна практична підготовка)

№ з/п	Види робіт	Кількість балів
1.	Скласти календарний (виховний план роботи на зміну) та індивідуальний план роботи (на кожен день)	5+5=10
2.	Вести щоденник психолого-педагогічних спостереження за виховним процесом	15
3.	Провести виховний захід і надати його сценарій (для ДОЦ, літніх таборів) або план-конспект проведеного заняття у гуртку, секції, клубі	10
4.	Представити й проаналізувати 2 найцікавіші педагогічні ситуації, за якими спостерігали і які вирішували	10
5.	Оформити звітну документацію з фото і відеоінформацією, вчасно подати її викладачеві-методисту	5

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

Виробнича педагогічна практична підготовка на 4курсі (бакалаври)

Методист від кафедри педагогіки виставляє балові показники за виконання видів робіт з педагогіки у відомість-характеристику здобувача.

ПЕДАГОГІКА

Загальна кількість балів – 30

№ з/п	Види робіт	Кількість балів
1.	Ознайомитись з планом виховної роботи класного керівника і на його основі скласти свій план виховної роботи з учнями закріпленого класу на період практичної підготовки	1
2.	Провести 2 виховних заходи у закріпленому за здобувачем-практикантом класі, з них: – 1 контрольний із сценарієм та оцінкою методиста; – 1 поточний із планом-конспектом та оцінкою класного керівника.	 6 5
3.	Подати розгорнутий аналіз відвіданого виховного заходу, проведеного класним керівником або здобувачем-практикантом, додати сценарій заходу	5
4.	Провести науково-педагогічне дослідження з обраної теми, надати результати	9
5.	Провести додаткову виховну роботу з учнями у позаурочний час (перевірка щоденників, проведення додаткових виховних заходів з окремими учнями, профорієнтаційна робота, робота з батьками тощо)	3
6.	Оформити звітну документацію з фото і відеоінформацією, вчасно подати її викладачеві-методисту від кафедри педагогіки	1

РОЗДІЛ VI. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ З ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

6.1. ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ З ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ІІ КУРСІ

По закінченні навчальної практичної підготовки **на ІІ курсі** здобувач ступеня вищої освіти подає груповому керівнику такі документи:

1. Паспорт школи.
2. План роботи класного керівника на півріччя.
3. Індивідуальний план роботи на кожен день практичної підготовки.
4. Щоденник психолого-педагогічних спостережень.
5. Опис 2-х найцікавіших педагогічних ситуацій, за якими спостерігали, способи їх вирішення.
6. Звіт про проходження практичної підготовки з цікавою фото або відеоінформацією (окремі фото, газета, диск). До звіту додаються копії почесних грамот, якщо їх отримав здобувач за активну роботу у школі.

Увага! Підготовка звітної документації впродовж трьох днів після закінчення практичної підготовки;

- прийняття документації з практичної підготовки, отримання заліку – впродовж п’яти днів після практичної підготовки;
- через тиждень після практичної підготовки планується проведення підсумкової конференції, виступи здобувачів зі звітами;
- звітні матеріали подаються в щоденнику практичної підготовки у рукописному (охайному) вигляді або папці на окремих білих аркушах формату А4, надрукованих на комп’ютері;
- додаткові матеріали (фотографії, відеоматеріали, газети тощо) подаються в кінці папки після звіту.

Методичні поради щодо оформлення документації

Титульна сторінка щоденника (зошита) з практичної підготовки.

Звітна документація з практичної підготовки
здобувача ступеня вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
2-го курсу групи А, факультету фізичного виховання
Колісниченко О.П.

Практична підготовка проводилася у ЗОШ № 1 міста Слов'янська 5 – А класі.

Директор школи _____

Заступник директора з навчально-виховної роботи _____

Організатор позакласної та позашкільної роботи _____

Класний керівник _____

Адреса школи _____

Телефон, e-mail _____

Методисти:

– від кафедри педагогіки оцінка _____ підпис _____

1 сторінка: короткі відомості про навчальний заклад.

2 сторінка: список учнів класу (вказати гуртки, позашкільні заклади, в яких вони займаються, їх громадські доручення), актив класу.

3 сторінка: розклад дзвоників та розклад уроків у закріпленому класі (на 2 тижні).

4-6 сторінка: індивідуальний план роботи здобувача-практиканта за формою:

Дата	Зміст роботи
1.03.2016	1. Установча конференція на факультеті: ознайомлення з завданнями та змістом практичної підготовки. 2. Знайомство з класним керівником, бесіда про особливості класного колективу. 3. Знайомство з заступниками директора школи, педагогом організатором.
2.03.2016	1.Відвідати уроки математики, укр. мови у закріпленому класі (Див. Додаток 10). 2.Провести групову бесіду з учнями (вказати прізвища) про дисципліну на уроці. 3.Провести репетицію до виховного заходу, присвяченому 8 березня. 4.Знайомство з документацією класного керівника: план роботи на півріччя. класний журнал, паспорти здоров'я дітей.
3.03.2016	1. Підготувати питання для індивідуальної бесіди з учнем Миколою К. 2. Допомогти вчителю провести класний час на тему:» Видатні жінки України». 3. Відвідати уроки читання, фізичної культури(Див.Д.10). 4. Перевірити щоденники учнів. 5. Знайомство з документацією школи: паспорт школи, план роботи на півріччя, нормативні документи останніх місяців.

План складається на кожен день з вказівкою усіх видів робіт, які здобувач планує провести. Ця робота, її результати повинні бути відображені у щоденнику психолого-педагогічних спостережень і у звіті з практичної підготовки.

7-12 сторінки: план роботи класного керівника на ІІ півріччя.

13-22 сторінки: щоденник психолого-педагогічних спостережень.

У щоденнику педагогічних спостережень здобувачів 2-го курсу рекомендуємо проаналізувати не менше 15 уроків з різних предметів , виховні години, позакласні заходи тощо за вказаними параметрами:

1. число та час проведення уроку або виховного заходу, клас;

2. урок з предмету, прізвище вчителя, стаж роботи; тема уроку; місце уроку в системі уроків за навчальною темою; мета уроку; навчальні, виховні, розвиваючі завдання; тип і структура уроку (повний, комплексний, короткий, аспектний); рівень і логіка розкриття навчального матеріалу; реалізація принципів навчання на уроці; застосування методів і прийомів навчання.

3. прізвище вчителя, групи учнів ,чи запрошених учасників виховного заходу, тема заходу, форма (індивідуальна бесіда, педагогічна розповідь, групова бесіда, тематичний вечір, театралізоване дійство, конкурс, аукціон, батьківські збори, збори активу, педагогічні читання тощо) мета виховного заходу, оформлення й обладнання, хід заходу (сценарний план).

4. звернути увагу на те :

1. Чи прогнозуються навчальні, виховні й розвиваючі завдання? Якщо так, то як саме?
2. Чи відповідає мета уроку шляхам її досягнення, засобам організації навчальної роботи?
3. Чи визначається очікуваний результат?
4. Настільки ефективні засоби, методи і прийоми навчання?
5. Чи враховуються особливості класу, навчальний рівень учнів, рівень вихованості, характер взаємовідносин?
6. Чи використовується співробітництво, співтворчість учителя й учнів на уроці?
7. Що, на ваш погляд, треба було мати на увазі, готуючи урок?

Оцінити актуальність виховного заходу, логіку викладу змісту, привабливість матеріалу, вікову відповідність учнів темі, особливості даного

класного колективу, майстерність педагога (прояв гуманізму, педагогічної компетентності, професійних здібностей, технічних умінь та навичок педагогічної виразності за критеріями й показниками сформованості елементів педагогічної техніки) (див. Додаток 10).

Аналіз педагогічних ситуацій здійснюється за таким планом:

- аналіз обставин, що зумовили певну ситуацію;
- виявлення протиріччя;
- характеристика суб'єктів навчально-виховного процесу;
- визначення мети і завдань (чого треба досягти, що визначити, встановити);
- розв'язування задачі (вибір можливих варіантів розв'язування, ефективних і оптимальних форм і методів виховання, доведення їх доцільності, обґрунтування дій вихователя);
- формулювання власних висновків з правильності отриманого результату.

Педагогічна ситуація передбачає вирішення різноманітних по своєї суті педагогічних проблемних задач.

Усвідомлення педагогічної задачі відбувається за допомогою аналізу конкретних умов, що виникли у відповідній ситуації. На основі цього здобувач прогнозує свою діяльність, обирає ефективні форми та методи.

Для майбутнього педагога, розв'язуючи навчальні педагогічні задачі, важливо опанувати кількома алгоритмами рішення, навчився активізувати свої знання, вміння, навички з теорії виховання, розуміти, відчувати педагогічну ситуацію і бачити своє виховне місце і роль у способі її розв'язання.

Опис найцікавіших 2-х педагогічних ситуацій і способах їх вирішення подається на окремих аркушах (формат А-4) у надрукованому виді.

Звіт з практичної підготовки подається на інших сторінках зошиту.

1. Коротка характеристика школи та її матеріальної бази (наявність кабінетів, актового залу, спортивного залу, майстерень, наочності у кабінетах і коридорах тощо).

2. Коротка характеристика класу, за яким Ви були закріплені (за Вашими власними спостереженнями): кількість учнів, хлопчиків та дівчаток, актив класу, загальна характеристика успішності, дисципліни, згуртованість класного колективу, наявність громадської думки та ін.

3. Кількість відвіданих вами уроків, з яких навчальних предметів. Які залишили найбільш позитивні (негативні) враження і чому?

4. З якими напрямками роботи класного керівника ознайомилися (робота по згуртуванню колективу, робота з активом класу, робота по трудовому, моральному, патріотичному, фізкультурно-оздоровчому та інших сторонах виховання, робота з батьками, індивідуальна робота з учнями та ін.). Коротко описати цю роботу.

5. Скільки виховних заходів відвідали, підготували, (провели) і які.

6. Яку допомогу надали класному керівникові, вчителеві з вашої спеціальності, з виховної роботи, профорієнтаційної роботи тощо.

7. Які бесіди проводили з учнями (індивідуальні, групові, колективні).

8. Як у класі вирішуються складні педагогічні ситуації. Чи готові ви до самостійного вирішення таких ситуацій?

9. Які труднощі виникали у вас при спілкуванні з учнями?

10. Особисті враження про практичну підготовку. Що вона дала Вам? Що можете порадити до її організації і проведення?

ЗМІСТ ПАСПОРТУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

ЗОШ №_____м. Слов'янська

Адреса (мікрорайон) _____

Директор школи _____

Заступники директора _____

Почесні спонсори _____

Школа працює над проблемою _____

Матеріальна база школи:

Кількість класів (ауд.) _____ кімнат _____ ТЗН _____

Бібліотечний фонд_____

Якісний склад педагогічного колективу:

Вчителів _____із них з вищою освітою ___

Жінок _____ чоловіків _____

Серед них:

1 категорії (прізвища) _____

2 категорії _____

спеціалістів _____

вищої категорії _____

вчителів-методистів _____

заслужених вчителів _____

Відмінників народної освіти _____

Кількість класів (з учнями) _____

Кількість учнів _____

Батьківський комітет школи _____

Якісний та кількісний склад учнів:

Відомості про клас, в якому закріплені (прізвище, ім'я, рік народження, доручення, стан здоров'я) _____

В школі працюють:

Гуртки _____

Спортивні секції _____

Клуби _____

Організації _____

Методична робота в школі:

Факультативи _____

Предметні об'єднання_____

Робота постійно діючого семінару _____

Вивчення передового педагогічного досвіду:

Педагогічний досвід яких вчителів вивчається, впроваджується (ким?) в навчально-виховному процесі школи _____

Робота школи щодо виконання Закону про освіту _____

Робота школи з громадськістю:

Робота батьківського комітету _____

Співпраця з установами культури, спорту, позашкільними закладами

_____

Традиції школи _____

Відповідність вимогам _____

Державна символіка _____

Кабінет психолога _____

Діти групи ризику:

Кількість важковиховуваних дітей _____

з них стоять на обліку (Інспекція по справам неповнолітніх)

_____

Класний керівник _____ _____

(підпис) (П.І.П.)

6.2. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (ІІІ КУРС)

По закінченні навчальної практичної підготовки здобувач ступеня вищої освіти подає методисту від кафедри педагогіки наступні *документи*.

1. Індивідуальний план роботи з позначкою у щоденнику психолого-педагогічних спостережень про його виконання.
2. План роботи класного керівника на півріччя і його аналіз.
3. Щоденник психолого-педагогічних спостережень.
4. Аналіз одного відвіданого виховного заходу.
5. Розгорнутий план-конспект або сценарій проведеного виховного заходу (з оцінкою і підписом класного керівника).
6. Звіт про проходження практичної підготовки з цікавою фото або відеоінформацією (окремі фото, газета, диск із здобувачем-практикантом у головній ролі). До звіту додаються копії почесних грамот, якщо їх отримав здобувач за активну роботу у школі.

Усі документи оформляються у вигляді «Щоденника практичної підготовки» (у зошиті рукописно або на аркушах формату А 4 – комп’ютерний набір). План-конспект проведеного виховного заходу оформляється на аркушах формату А 4 і додається до «Щоденника».

Види робіт, що пропонуються до індивідуального плану

1. Установча конференція на факультеті.
2. Бесіда з керівництвом школи про завдання школи та організацію навчально-виховної роботи. Знайомство з документацією, нормативними актами, документами школи.
3. Ознайомлення з планом роботи класного керівника.
4. Відвідування уроків у закріпленому за здобувачем класі (див.Додаток 10).
5. Бесіди з учителями-предметниками (вказати зміст бесіди).
6. Бесіди з класним керівником (про виховну роботу у класі, про окремих учнів, про дисципліну тощо).
7. Бесіди з учнями (вказати зміст бесіди).
8. Відвідування класної години.
9. Надання допомоги учням (вказати, у яких видах роботи).
10. Надання допомоги класному керівникові (якої?).
11. Ознайомлення з зайнятістю учнів у гуртках, діяльності дитячих організацій (шкільних та позашкільних).
12. Підготовка до виховного заходу, який Ви будете проводити у класі.
13. Проведення виховного заходу.
14. Інші види роботи у рамках завдань, отриманих від інших методистів.

Аналіз плану роботи класного керівника

У свій зошит («Щоденник практичної підготовки») записати: характеристику класу, складену класним керівником на початку року; проблему, над якою працює класний колектив у поточному році; план роботи на період практичної підготовки, аналіз плану роботи класного керівника.

В аналізі відзначити такі питання:

– мета і завдання виховання школярів;

– зміст, форми і методи виховної роботи з колективом класу (за напрямками: національне, моральне, патріотичне, фізичне, трудове, естетичне, екологічне, статеве тощо);

– робота з учнями (індивідуальна);

– робота з батьками;

– профорієнтаційна;

– здоров'язберігаюча;

– чи відповідає реальна робота з класом плану? Чи вчасно проводяться заплановані заходи? Висновки.

Щоденник психолого-педагогічних спостережень

У «Щоденнику» записуються усі види робіт, які Ви проводите щодня (згідно індивідуального плану роботи) з коментарями: які уроки відвідали , провели (див. Додаток10), які виховні заходи відвідали чи провели, з ким зустрічалися і з якого приводу, з ким провели бесіду, свої враженнями про урок чи виховний захід, діяльність учнів та вчителів. Необхідно проаналізувати педагогічні ситуації, які виникали на уроках чи перервах (конфлікти, суперечки між учнями, між учнями і вчителями або приклади доброзичливого ставлення одне до одного, взаємодопомоги, уваги тощо).

Примітка. Запис про події дня, психолого-педагогічний аналіз якоїсь педагогічної ситуації чи явища повинен складати не менше сторінки зошита.

Писати розбірливо і без скорочень, з дотриманням орфографічних, орфоепічних та інших вимог.

Схема плану-конспекту (сценарію) виховного заходу

1. Тема (назва). Для якого віку учнів проводиться.

2. Мета. Завдання.

3. Форма виховного заходу (лекція, бесіда, диспут, полеміка, дебати, збори, конференція, зустріч, вечір запитань і відповідей, свято, круглий стіл, «суд», усний журнал, заочна подорож, презентація, захист проектів, «мозкова

атака», екскурсія, трудовий десант, змагання, спартакіада, конкурс, гра, вікторина тощо).

4. Обладнання (плакати, гасла, висловлювання, прикраси, призи тощо).

5. Місце проведення (у класі, кабінеті, актовому залі, шкільному музеї або ін.), тривалість.

6. План заходу.

7. Хід заходу.

Орієнтовна схема аналізу виховного заходу, проведеного класним керівником або здобувачем практикантом

1) Загальні відомості про виховний захід

– дата проведення, клас;

– прізвище, ім’я та по батькові вихователя,

– тема і мета заходу,

– форма виховного заходу (лекція, бесіда, диспут, полеміка, дебати, збори, конференція, зустріч, вечір запитань і відповідей, свято, круглий стіл, «суд», усний журнал, заочна подорож, презентація, захист проектів, «мозкова атака», екскурсія, трудовий десант, змагання, спартакіада, конкурс, гра, вікторина). Доцільність вибору форми виховного заходу стосовно теми і мети заходу;

– кількість учнів за списком, кількість присутніх;

– де проводився (у класі, кабінеті, актовому залі, шкільному музеї або ін.);

– тривалість виховного заходу.

2) Зміст заходу

– яка підготовча робота передувала проведенню виховного заходу;

– відповідність змісту виховного заходу потребам даної групи школярів;

– змістовність, актуальність дібраного матеріалу;

– чи сприяв зміст заходу досягненню поставленої мети;

– чи був матеріал цікавим для вихованців.

3) Методи і прийоми виховання

– організація уваги і готовності учнів до роботи;

– методи і прийоми, які використовував класний керівник для реалізації мети виховного заходу;

– відповідність методів і прийомів виховання меті і завданням заходу та віковим особливостям учнів;

– якими методами вчитель досягає активності учнів.

4) Поведінка учнів

– спрямованість і сконцентрованість уваги учнів;

– дисципліна учнів і методи та прийоми реагування вчителя на випадки порушення її;

– активність учнів;

– ставлення учнів до вчителя.

5) Поведінка вихователя

– теоретична і практична підготовка;

– уміння володіти увагою класу, організовувати його роботу, підвищувати активність, інтерес, увагу, тримати дисципліну, враховувати індивідуальні особливості кожного вихованця;

– стиль і тон у роботі (жвавий, рішучий, повільний, байдужий);

– педагогічний такт;

– спостережливість, вдумливість, витримка, емоційність;

– зовнішній вигляд;

– культура мовлення, поза, міміка, жестикуляція, охайність;

– чи користується авторитетом в учнів?

6) Висновки і пропозиції

– досягнення мети;

– виконання плану заходу;

– виховне і розвивальне значення заходу;

– що вам сподобалось у роботі вчителя в процесі його спілкування з учнями;

– що вам не сподобалось у роботі вчителя в процесі проведення заходу;

– що цінного із цього виховного заходу можна взяти для себе або рекомендувати для впровадження у практичну підготовку інших учителів?

Схема плану-конспекту групової бесіди

Бесіда – це діалог, який має таку логічну структуру:

– вихователь вводить дітей у тему бесіди, ставить запитання, пропонує висловити свою думку;

– діти беруть участь в обговоренні питання, наводять приклади з свого життя або епізоди із прочитаних книжок, публікацій, періодики, висловлювання авторитетних людей тощо;

– вихователь узагальнює виступи, допомагає дітям зробити висновки.

1. Дата, тема, форма, час проведення, кількість присутніх, місце проведення.
2. Мета. Відповідність змісту групової бесіди (виховного заходу) поставленій меті та віковим особливостям учнів.
3. Організація і проведення групової бесіди. Використана література.
4. Готовність вихованців до групової бесіди, їх активність та інтерес до неї.
5. Ефективність проведеного заходу, загальна психолого-педагогічна оцінка.
6. Висновки та побажання.

Схема аналізу групової бесіди (яку відвідав здобувач-практикант)

1. Дата, тема, форма, час проведення, клас, кількість присутніх, місце проведення.
2. Прізвище кл. керівника.

3. Прізвище здобувача, який проводить виховний захід

4. Зовнішній вигляд учнів, їх поведінка.

5. Наявність обладнання, наочності.

6. Мета виховного заходу, відповідність змісту групової бесіди поставленій меті та віковим особливостям.

7. Організація та проведення групової бесіди, готовність вихованців до неї, їх активність та інтерес до неї.

8. Ефективність проведеного заходу, логічність, зв'язок із життям школи, класу, можливість відвертого обміну думками, стимулювання учнів до дискусії, до вироблення компромісної думки, поведінка учнів під час проведення бесіди, їх активність, зацікавленість, поведінка здобувача-практиканта (вчителя), його тон, педагогічний такт.

9. Загальна психолого-педагогічна оцінка, висновки та побажання:

– зміст: актуальність теми, змістовна спрямованість, логічність, зв'язок з життям школи, класу, міста, глибина висновків;
– методика проведення: врахування індивідуальних та вікових особливостей, можливість відвертого обміну думками, стимулювання учнів до дискусії, до вироблення компромісної думки, поведінка учнів, їх активність, зацікавленість, поведінка вчителя, його тон, педагогічний такт.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ІІІ КУРСІ

За підсумками позашкільної практичної підготовки здобувач ступеня вищої освіти представляє своєму методисту **наступну документацію**:

1. Характеристику, яку здобувачу дає керівник гуртка або начальник оздоровчого табору;

2. Індивідуальний план роботи;

3. Календарний план роботи загону на одну зміну (для літнього табору) або план роботи гуртка, секції на півріччя; (Див. Додаток 9).

4. Щоденник педагогічних спостережень;

5. Сценарій виховного заходу (для літнього табору) або конспект проведеного заняття гуртка;

6. Аналіз 2-х найцікавіших педагогічних ситуацій, за якими спостерігали і які вирішували;

7. Звіт про проходження практичної підготовки з цікавою фото або відеоінформацією (окремі фото, газета, диск, де здобувач-практикант у головній ролі). До звіту додаються копії почесних грамот, якщо їх отримав здобувач за активну роботу у позашкільному закладі.

Увага! Характеристика, яку здобувачу дає начальник оздоровчого табору або керівник гуртка, повинна бути завірена печаткою закладу.

Алгоритм аналізу педагогічної ситуації

Педагогічна ситуація завжди проблема. Будь-яка педагогічна проблема об'єктивно виникає в педагогічній теорії або педагогічній практиці. Педагогічні проблеми потребують вирішення, але вони не завжди можуть бути дозволені негайно. Способом вирішення проблемної педагогічної ситуації є педагогічна задача. Вона визначається як педагогічна проблема, співвіднесена з метою діяльності та умовами її здійснення. Педагогічна ситуація визначає комплекс умов, при яких вирішується педагогічна задача. Ці умови можуть як сприяти, так і перешкоджати успішному вирішенню завдання.

1. Характеристика педагогічної системи: – назвіть умови та обставини, за яких відбувається дія; – дайте оцінку рівня розвитку педагогічної системи; – які особливості навчально-виховного процесу в цій системі?

2. Виявлення об'єктів і суб'єктів виховання: – визначте яку позицію по відношенню один до одного займають учасники ситуації (об'єктну або суб'єктну); – дайте їх характеристику: індивідуальні та особистісні особливості, цілі, мотиви поведінки в даній ситуації.

3. Характеристика взаємовідносин суб’єктів: – визначте стилі відносин, керівництва, спілкування педагога; – дайте характеристику особливостей міжособистісних стосунків у дитячому колективі; – оцініте особливості взаємодії педагога з дитячим колективом.

4. Формулювання педагогічних проблем і педагогічних завдань: – сформулюйте мету виховання в даній педагогічній системі; – визначте проблему, що виникла в цій педагогічної ситуації; – конкретизуйте задачу, яку слід вирішити.

5. Виявлення і вибір можливих варіантів розв’язання педагогічної задачі; – доведення ефективності й оптимальності використаних форм і методів виховання, їх доцільності; – обґрунтування дій вихователя.

6. Формулювання власних висновків з правильності отриманого результату.

Інструкція до складання сценарію виховного заходу

1. Сценарій являє собою основу для постановки якоїсь дії, уявлення. На відміну від звичайного розповідного тексту сценарій докладно описує обстановку, сцену, дії, в яких беруть участь особи та їх діалоги. Тому перед тим, як скласти сценарій, детально продумайте всі події і сцени, які вам належить описати.

2. Сценарій може бути позбавлений зайвої літературної образності тексту. Адже його основна мета – детально описати дії персонажів і навколишнє їх обстановку таким чином, щоб учасники, що грають певні ролі, змогли найбільш точно відтворити задум сценариста. Тому, складаючи сценарій, приділіть більше уваги описовій частині дій персонажів.

3. Описуючи поведінки героїв, використовуйте дієслова в теперішньому часі, що відповідають на питання: «Що робить?», Наприклад: говорить, сідає, йде, бере і так далі. Таким чином, ви отримаєте безперервне словесний опис дії сценарію.

4. Кожен сценарій повинен містити певні етапи, які дозволять зробити описувані події більш виразними і цікавими. У самому загальному випадку намагайтеся скласти сценарій за наступною схемою:

- Експозиція – знайомство з героями і обстановкою
- Зав'язка
- Розвиток дії
- Кульмінація
- Розв'язка.

5. Дайте прочитати написаний сценарій іншим людям. Якщо, прочитавши, вони скажуть, що побачили описане образною дією, значить, ваш сценарій складений бездоганно.

Приклад розробки виховного заходу у форматі вікторини-гри

«Україно моя, Україно!»,

(для старшокласників)

Автор – вчитель фізичного виховання Камнева Л.П.

Мета: глибше познайомити дітей з історією України, традиціями і звичаями її народу, виховання почуття патріотизму.

Художнє оформлення: приміщення оформлено у вигляді української світлиці. На столі розташований різноманітний домашній посуд, лежать рушники.

Вікторина проходить в форми гри. Діти поділяються на декілька команд (5-8 гравців).

Для ведення гри (по бажанню дітей) були вибрані ведучі і два помічники. Заздалегідь були приготовлені потрібні для вікторини-гри предмети.

Деякі відповіді на запитання вікторини учасники гри, крім усної відповіді, повинні продемонструвати.

Під час проведення конкурсів і обдумування відповідей необхідно заздалегідь підготувати музичні прокладки. Це могли б бути українські пісні, класична музика.

Ведучі оголошують правила вікторини

1. На обдумання питання дається 1-2 хвилини.

А для підготовки сцени – 5-6 хвилин. Про закінчення часу сповіщає удар гонга.

2. Відповідає на питання один із членів команди.
3. Піднята рука капітана команди означає готовність членів команди до відповіді.
4. Відповідь оцінюється по п'ятибальній системі.
5. За порушення з боку вболівальників (підказ, гомін) з команди гравців знімається по 2 очка.
6. Якщо ні одна з команда гравців не змогла відповісти на запитання, то до гри підключаються вболівальники.
7. Команди можуть взяти тайм-аут на 2-3 хвилини.

По завершенню вікторини звучить музична пауза, під час якої підводяться підсумки гри. Потім ведучий оголошує команду-переможницю в грі.

Питання вікторини

«Україно, моя Україно»

1. Хто автор і композитор гімну «Ще не вмерла Україна»? *(Павло Чубинський і Михайло Вербицький).*
2. Під яким прапором сміялися «Запоріжці» Іллі Рєпіна? *(під жовто-синім).*
3. Що означають кольори в українському державному прапорі? *(синій – колір чистого мирного неба, жовтий – колір основного багатства України – золотих пшеничних полів).*
4. Який Український гетьман залишив спадщину своїй державі і при якій умові? *(Павло Полуботок).*

5. Назвіть державні свята України. Що ви про них знаєте?

Державні свята – 2015:

01 січня 2015 Новий рік;

07 січня 2015 Різдво Христове;

08 березня 2015 Міжнародний жіночий день;

12 квітня 2015 Пасха;

01 та 02 травня 2015 День міжнародної солідарності трудящих;

09 травня 2015 День Перемоги;

31 травня 2015 Трійця;

28 червня 2015 День Конституції України

24 Серпня 2015 День Незалежності України;

14 жовтня 2015 День захисника України;

6. Хто був першим президентом України? *(Михайло Грушевський, 1918 рік).*
7. Які ви знаєте свята різдвяного циклу? *(Святий вечір – 6 січня, Різдво – 7 січня (Коляда), Щедрий вечір – 13 січня, Новий рік або свято Василя – 14 січня, Водохреща або Йордан).*
8. Які знаряддя праці використовувались для виготовлення полотна? (*Терниця, гребінь, днище, мотовило, прядка, Веретено, верстак, човник…).*
9. Які ви знаєте синонімічні назви першого місяця нового року? *(Сніжень, сніговик, студень, просинь, льодовик, Вогневик, тріскун, шипун і інші).*
10. Які ви знаєте найважливіші великодні страви? *(Паска, писанки).*
11. Як називали бога сонця у давніх слов'ян? *(Дажбог).*
12. Назвіть дійові особи свята Івана Купала. *(Купала і Марена).*
13. Що означають імена: Катерина, Роман, Євген, Петро, Людмила? *(Катерина – завжди чиста, Роман – міцний, Євген – благородний, Петро – камінь, Людмила – людям мила).*
14. Як раніше називали місяць квітень? *(Зелень).*

15. Назвіть ім’я та прізвище дівчини з народу, обдарованої чарівним голосом і поетичним талантом? *(Маруся Чумак).*
16. Хто автор цих рядків: «Все на світі можна вибирати, сину, Вибирати не можна тільки Батьківщину». *(Василь Симоненко).*
17. Як називалась боротьба на Україні в козацькі часи? *(Гопак).*
18. Доля якого українського поета 70-х років 20 століття схожа з долею Тараса Шевченка? *(Василя Стуса).*
19. Яті ви знаєте прислів’я про літні місяці?
    1) *В липні на дворі пусто, а в полі густо.*
    2) *Хто в літу байдикує, той узимку голодує.*
    3) *Бджоли раді цвіту, а люди – літу.*
    4) *До Іллі (2 серпня) мужик купається, а після Іллі з річкою прощається.*
    5) *Минув Ілля – чекай гнилля.*
    6) *Минув спас (19 серпня) – держи кожух про запас).*
20. Хто більше назве прислів’їв про працю?
    1) *Руки людини і пустелю на квітник перетворять.*
    2) *Де господар добре робить, там і поле щедро родить.*
    3) *Роботящий чоловік хліба має цілий засік.*
    4) *Праця людину годує, а лінь марнує.)*

Фото

6.3 ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (IV КУРС)

1. Відомість-характеристика здобувача-практиканта.
2. Індивідуальний план виховної роботи з учнями закріпленого класу на період практичної підготовки.
3. Сценарій проведеного контрольного виховного заходу з оцінкою методиста.
4. Стислий план-конспект проведеного виховного заходу з оцінкою класного керівника
5. Розгорнутий аналіз відвіданого виховного заходу, проведеного класним керівником або здобувачем-практикантом (додати сценарій відвідуваного заходу)
6. Результати науково-педагогічного дослідження з обраної теми у формі тез або статті.
7. Звіт про проходження практичної підготовки з цікавою фото або відеоінформацією (окремі фото, газета, диск, де здобувач-практикант у головній ролі). До звіту додаються копії почесних грамот, якщо їх отримав здобувач за активну роботу у навчально-виховному закладі.

При написанні **тез типу «Результати дослідження»** необхідно представити наступні блоки інформації:

– Короткий вступ, постановка проблеми, актуальність.

– Мета роботи, завдання (що конкретно досліджувалось, предмет, об’єкт).

– Базові положення дослідження або гіпотеза (у випадку експериментального дослідження).

– Застосовані методи.

– Параметри вибірки.

– Проміжні результати (при необхідності).
– Основні результати.
– Висновки.
– Література.

СХЕМА ЗВІТУ З ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (IV)

Здобувача-практиканта освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» ____ групи _____ факультету

у школі № _____ міста _____

Керівник з практичної підготовки факультету _____

Методист від кафедри педагогіки _____

Методист від кафедри психології _____

Методист з спеціальності _____

1. Кількісні результати практичної підготовки:
   а. кількість відвіданих уроків учителів;
   б. кількість відвіданих уроків практикантів;
   в. кількість проведених уроків;
   г. кількість проведених виховних заходів;
   д. кількість проведених позакласних заходів з фахового предмету;
   е. кількість відвіданих виховних заходів;
   ж. кількість відвіданих позакласних заходів з предмету.
2. Початковий етап практичної підготовки:
   а. участь в установчій конференції та груповій бесіді з методистом;
   б. знайомство з керівництвом школи та вчителями;
   в. ознайомлення з планом роботи вчителя; знайомство з учнями.
3. Навчально-виховна робота з фахової дисципліни
   а. складання тематичного плану на період практичної підготовки;
   б. відвідування уроків учителів (загальна коротка характеристика уроків);

в. проведення уроків у закріплених групах та під час замін;

г. виготовлення наочних посібників та інших допоміжних матеріалів та їх загальна коротка характеристика.

4.Проведення позакласної роботи:

а. відвідування позакласних заходів, що проводяться вчителями та здобувачами-практикантами, їх назва, загальна коротка характеристика, якість проведення;

б. додаткова робота з учнями, самоаналіз проведеної роботи.

5. Проведення виховної роботи з учнями:

а. ознайомлення з системою роботи класного керівника;

б. вивчення учнів класу, за яким закріплений здобувач;

в. складання плану виховної роботи на період практичної підготовки;

г. виконання функцій та обов’язків помічника класного керівника;

д. опис виховної спрямованості уроків;

е. відвідування виховних заходів, проведених учителями та здобувачами-практикантами, їх тема, форма проведення, загальна коротка характеристика, якість проведення;

ж. самоаналіз своєї діяльності з виховної роботи.

6. Науково-дослідна робота:

а. тема науково-дослідної роботи;

б. опрацьована література з теми;

в. стислий опис спостережень (експериментів) за темою дослідження.

7. Поради, рекомендації, зауваження щодо організації і проведення практичної підготовки.

ДОДАТКИ

Додаток 1.

СХЕМА ЗВІТУ ГРУПОВОГО МЕТОДИСТА

з практичної підготовки здобувачів вищої освіти групи _____ курсу _____

факультету_____

школа №_____

Груповий методист _____

Груповий керівник від кафедри педагогіки _____

1. Якісні та кількісні результати практичної підготовки.
2. Прізвище та ініціали здобувачів, не допущених до практичної підготовки (вказати причину).
3. Прізвище та ініціали здобувачів, які не проходили педагогічну практичну підготовку (вказати причину).
4. Прізвище та ініціали здобувачів, які почали педагогічну практичну підготовку із запізненням (вказати причину).
5. Прізвище та ініціали здобувачів, які не виконали програму з практичної підготовки (вказати причину невиконання).
6. Прізвище та ініціали здобувачів, які проходили педагогічну практичну підготовку не в базовій школі, до якої закріплена академічна група (вказати причину і місце проходження практичної підготовки).
7. Трудова дисципліна здобувачів у період практичної підготовки, ставлення до майбутньої професії.
8. Якість проведення етапів практичної підготовки.
9. Проведення методичних семінарів, їх кількість, тематика, ефективність.
10. Оволодіння здобувачами конструктивно-планувальними, комунікативно-навчальними, організаційними та дослідницькими вміннями (назвати кращих і слабких здобувачів ступеня вищої освіти за рейтингом оцінювання).

11. Підготовка здобувачами навчальних посібників (назвати найкращі з них, вказати на недоліки).

12. Оволодіння здобувачами вмінням готувати та проводити позакласні заходи (назвати найкращі позакласні заходи, вказати на недоліки).

13. Науково-дослідна робота здобувачів (назвати кращих здобувачів ступеня вищої освіти, вказати на недоліки та труднощі).

14. Висновки педагогічної ради школи про роботу здобувачів-практикантів.

15. Допомога школі з боку методистів, керівників і здобувачів-практикантів.

16. Ставлення керівництва школи та вчителів до здобувачів-практикантів.

17. Види роботи методиста зі здобувачами-практикантами, індивідуальна робота з ними, проведення спеціальних заходів, спрямованих на покращання практичної підготовки та усунення недоліків

18. Відповідність школи як бази для проведення практичної підготовки.

19. Недоліки в організації та проведенні практичної підготовки, пропозиції щодо їх усунення.

Дата

Підпис групового методиста

Додаток 2.

Організація колективних творчих справ

Серцевиною виховної справи є єдність двох підходів – *діяльнісного і комплексного.* Перший вимагає організації різних видів діяльності учнів: пізнавальної, суспільно-орієнтованої, трудової, художньої, спортивної, ціннісно-орієнтованої і вільного спілкування, а другий, з єдності цілей, завдань, змісту, форм і методів виховання. Внаслідок цього одна виховна справа одночасно забезпечує вирішення декількох виховних завдань.

Сила колективної творчої справи в тім, що вона вимагає спільного пошуку рішень, відкриває широкий простір для творчості, розвиває пізнавальний інтерес, стимулює комунікативні здібності, залучає кожного учасника в піклування про себе і про людей.

КТС – це основний виховний засіб у руках вчителя, вихователя, вожатого при вмілому використанні якого створюються найбільш сприятливі умови для здійснення виховного процесу.

Чим багатша і змістовніша творча діяльність, тим ефективніше зростання особистості, її інтелектуальних здібностей.

ОСНОВНІ ЕТАПИ КОЛЕКТИВНОЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. З ініціативи колективу дітей, мікрогрупи чи окремої особи пропонується та чи інша творча справа. Потім іде розробка сценарію, плану цієї цікавої справи. Проводиться конкурс на кращий варіант запропонованої справи, при цьому керівник колективу може заздалегідь розповісти про особливості цієї справи, про можливі варіанти її проведення.

2. Обирається рада справи з представників усіх мікрогруп чи бажаючих. На загальних зборах кожен висловлює свої побажання щодо проведення справи, пропонує свій сценарій, проект. Іде розгляд пропозицій, захист і обговорення сценаріїв, спільно відбираються найбільш вдалі варіанти або створюється об’єднаний проект.

3. Рада справи розробляє обраний проект, складає план майбутньої КТС, розділяє доручення, керує роботою по підготовці та проведенню справи.

4. Проведена колективна творча справа обговорюється на загальному зборі-аналізі. Учасники справи звітують про зроблене, домовляються про подальші дії, підводять підсумки, розв'язують різні задачі (про заохочення, зауваження, виявляють причини успіхів і невдач тощо).

В період підготовки до КТС керівник дитячого колективу допомагає мікрогрупам підібрати потрібний матеріал, конкретизує пропозиції дітей, підказує, підбадьорює, тобто діє, як зацікавлений, захоплений спільним пошуком у якості ведучого та у складі творчих мікрогруп.

Вихователю потрібно розробити систему власних дій, дбаючи про те, щоб забезпечити активну участь кожного у КТС.

Пам'ятайте! Успіх колективної творчої справи та її виховний і розвиваючий ефект залежить від вмілої організації справи, коли її творцем та учасником стає кожен.

Додаток 3.

Приклад розробки сценарію класного часу

«Лікувальні рослини нашого краю»

(для середнього шкільного віку)

Мета: Дати загальне уявлення про взаємозв'язок живої природи з людиною; ознайомити з народними традиціями лікування травами, засобами народної творчості; розширити і поглибити знання учнів про рослини; виховувати шанобливе ставлення до всього живого, до рідного краю.

Хід заходу:

Учень 1:

Йтиму садом,
Полем, а чи лугом,
Буду я
Природі вірним другом.
Не столочу
Навіть і трави,
Я скажу їй:
Зеленій, живи!
Коли лісом буду я іти,
Теж посію
Зерна доброти.
Побажаю
Дереву і пташці,
Щоб віки
Жили у мирі й щасті.

Учитель: Сьогодні ми зібралися, щоб дістати уявлення про взаємозв'язок живої природи з людиною; ознайомитися з народними традиціями лікування травами, розширити і поглибити свої знання про рослини, навчитися шанобливо ставитися до всього живого, любові до рідного краю.

Учень:

Мій рідний краю дорогий,

Мені ти був колискою.
Морів блакить і синь річок
Для мене став ти піснею.
Шумлять, колишуться хліба,
Мов хвиля в морі грається.
Моя заквітчана земля
До сонця усміхається.
Де ще знайдеш таку красу,
Мов в казці намальована,
Як та розплетена коса
До сонця причарована.

Учитель: Земля – це край, де ти народився і де живеш, край неповторної краси, багатства. Це все те, що росте на Землі у садах, парках, лісах, полях. Недарма в народі кажуть:

Учень: За рідний край життя віддай.

Учениця: Де рідний край – там і рай.

Землю красить сонце, а людину – праця.
Рідна земля і в жмені мила.
Від дощу земля зеленіє – від праці народ багатіє.
Земля наша мати, всіх нас годує.

Учитель: Все живе на землі має одну колиску, ім'я якій – ПРИРОДА. Кожне дерево, квітка, травинка – це частина природи, частина рідної землі. Народна мудрість свідчить: «Немає ліпшої краси, ніж гаї та ліси».

Учень: На Донбасі зустрічається дуже багато видів рослин, які не тільки ваблять око, а й мають цілющі властивості. Із роду в рід, з покоління в покоління передаються знання про рослини. В одних – цінне коріння, в других – листя, в третіх – квіти, а в четвертих – вся рослина.

Учитель: Сьогодні ми з вами здійснимо уявну мандрівку до цілющої скарбниці землі, до легень нашої планети, щоб поповнити скарбницю своїх знань.

Здогадатися, куди ми будемо подорожувати, вам допоможе загадка:

Учень: Хто влітку одягається, а зимою роздягається? *(Листяний ліс).*

Навесні веселить, влітку холодить, восени годує, а взимку гріє? *(Ліс)*

(За правильні, обґрунтовані відповіді дітей нагороджують).

Учитель: Вибрати стежку нам допоможе загадка.

Учень: Маю плаття зелененьке,

Гнучкі ніжні віти,

Білу кору, стан тоненький.

Як я звуся, діти?

(Береза)

Учитель: Проте не тільки за красу люблять це дерево.

1. Береза відіграє важливу роль у природі. Взимку її плодами живляться птахи, весною бджоли збирають з квітучих беріз пилок, а з листків клей.
2. Береза – носій ліків, адже її листя, бруньки, сережки, пилок, корінь, деревина, кора і сік – все це використовується в народній медицині.
3. Настій бруньок – для лікування ран і виразок.
4. Ванни з листків берези поліпшують обмін речовин в організмі, діють заспокійливо.
5. Із свіжих листків берези готують смачний вітамінний напій, адже в них міститься 3 % аскорбінової кислоти.
6. З кори берези готують дьоготь для лікування хвороб шкіри.
7. Сік берези очищає і оздоровлює кров, знімає високу температуру. Але збирати його треба обережно, адже одна велика береза, коли пошкоджена сокирою, може втратити 200 л соку і загинути.

Учениця: Яке дерево вважається у нашій місцевості найбільш поширеним? *(Сосна).* Це дерево має могутній стовбур, міцне коріння, великі гілки, вічнозелені голки. Це хвойне, вічнозелене дерево заввишки 20 – 40 м. Крона його округла, формується під впливом вітру. Кора світла, чорно-бура, злущується тонкими шарами. Листки розміщені по два на верхівках скорочених пагонів завдовжки 5–7 см,

сизо-зелені, з помітними блакитно-білими смужками і зубчатим краєм. Квіти двостатеві, однодомні. Чоловічі зібрані в одну колосовидну волоть, насінні поодинокі або по 2 – 3 на загнутих до низу ніжках, овально-конічні шишки. Зрілі шишки матові, суцільні, щитки лусок майже ромбічні з 4 – 6 гранями. Насіння чорне, з крилом, яке втричі довше за нього. Цвіте у червні.

Учень: А чи знаєте ви, яку користь приносить сосна?

Учні:

1. У бруньках сосни є летка олія, вітаміни В-2, К і каротин, фітонциди тощо. Відвар, напій і настій соснових бруньок вживають як відхаркувальний, протигнильний, дезінфікуючий і сечогінний засіб.
2. При цинзі вживається як вітамінний напій: із свіжих зібраних гілок сосни обдирають глицю, промивають її холодною водою і ріжуть на січку. Чотири склянки такої січки заливають 2,25 склянками холодної води, туди додають дві чайні ложки розбавленої соляної кислоти і ставлять у темне місце на 2-3 дні. Потім відціджують і п’ють по склянці на день.
3. Сосну застосовують у вигляді відвару. В 1 л води варять 5-7 хв. 30 г бруньок і відвар випивають протягом дня за 3 рази: при захворюванні верхніх дихальних шляхів, хронічному бронхіті, при каменях і піску в нирках і сечовому міхурі, подагрі.

Учениця: А про яку рослину ця загадка:

У вінку золотолистім, У червоному намисті, Видивляється на воду на свою хорошу вроду.

(Калина)

Учитель: Скільки пісень та легенд складено про калину. Калина оспівана народом, вона гарна у всі пори року. Весною оздоблена білими квітами, восени і взимку – червоними ягідками. Її красу оспівували Т. Шевченко, Леся Українка, І. Франко. Не можна уявити собі Україну без калини. Люблять і шанують її у нас.

1. Калиною прикрашають весільний коровай, дівчата – волосся.

2. Ягоди калини люблять і люди, і птахи. Бджоли з квіточок збирають пилок і нектар, а птахи і звірі часто ласують червоними ягідками.
3. Хоч ягоди калини на смак кислі і трохи гіркуваті, але дуже корисні для людей. Вони надають бадьорості, лікують від кашлю.
4. Люди кажуть, що калина лікує не тільки тіло, а й душу людини.

(Учні співають народну пісню «ЧЕРВОНА КАЛИНА»)

Червона калина, Чого в лузі стоїш, Чого в лузі стоїш, Чом не процвітаєш?

Чого в лузі стоїш, Чом не процвітаєш, Чи сонця боїшся, Чи дощу благаєш?

Сонця не боюся, Дощу не благаю, Стою та й думаю, Як я цвісти маю.

Зацвіту біленько, – То всі мене знають. Зацвіту червоно, – Пташки обдзьобають.

Учитель: А чи знаєте ви, чому калину часто називають символом України?

(Учні відповідають. За кращу і повнішу відповідь одержують нагороди).

Оголошується конкурс на краще знання прислів'їв та загадок про природу.

Учитель: Серед кущів нашої місцевості лікарськими властивостями славиться шипшина. Вона корисна для птахів, звірів, людей.

Учень:

Кучерявий кущ
На кручі
Має пазурі
Дряпучі.
Хто по квіти
Потовпиться,
За того він
Ухопиться.
Як дряпоне:

Ані руш!...
Угадайте,
Що за кущ?

(Шипшина)

Учениця: Шипшина – це кущова рослина заввишки 1,5–2 метри. Гілки вкриті серповидними, загнутими колючками. Квітки блідо-рожеві, цвітуть у травні – червні. Відомо понад 50 видів шипшини, найпоширеніша з них – шипшина собача. Росте на узліссі, пустирях, схилах гір, у чагарниках. Цікаві народні назви шипшини: гече, пече, рожа дика, свербак, свербигуз.

З лікувальною метою використовують квітки, плоди, листки та корені рослини. Шипшиною лікують хвороби, які виникають при відсутності вітаміну С, малокрів'ї та виснаженні організму. Витяжка та смачний чай з шипшини пропонується при захворюваннях печінки. М'якіш шипшини діє як вітрогінний засіб.

Учень:

Спасибі людям, що
зростили ліс:
За всі дуби, ялини в пишнім гіллі
І за красу отих зелених кіс,
В яких стоять гнучкі
березки білі.
Коли б не ліс, не знали б
ми про те,
Що є фіалка й пролісок
на світі...
Як у маю конвалія цвіте –
Найкраща, найніжніша
поміж квітів.
Від суховіїв сохнула б земля,
Була б вона подібна до
пустелі.

А накличе хмару на поля –
Дощі проллються весняні й веселі.
Поглянь на поле – красень
урожай!
І ліс немов стіна понад
рікою.
В зелене клечання убравсь
наш край, –
Радіє серце від краси й
спокою.
Спасибі людям, що
зростили ліс:
За всі дуби, ялини в пишнім гіллі
І за красу отих зелених кіс,
В яких стоять гнучкі берізки білі.

Учитель: Кожна стежка-доріжка має свій початок та не має кінця. Сьогодні ми ступили на стежку-доріжку, що називається знаннями. Духмяний аромат трав дарують нам лісові поляни, ці чудові скарбниці лікарських рослин. Рада нашої творчої справи пропонує вам посмакувати березового соку, фіточаю з духмяних лікарських трав, шипшини, калини.

(Присутні п'ють чай та обмінюються думками).

Любіть матінку Землю, вона щедра та привітна, але в останній час їй живеться тяжко. Скільки ран на ній залишають люди: засмічені ріки та моря, поріділі ліси, а наслідок – повінь на Закарпатті, спотворені землі після Чорнобильської катастрофи.

Бережіть нашу ЗЕМЛЮ, наші річки, озера, ліси!

Пропонуємо показати відеофільми про річку Сіверський Донець, про збереження водних ресурсів Донбасу, рослинного світу, тварин.

Додаток 4.

Приклад розробки виховного заходу у формі спортивної години

Автор: вихователь групи продовженого дня Лекомцева О.М.

Федорівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів імені Г.Т. Берегового,

Карлівського району, Полтавської області.

«Мої друзі, батьки і я – за здоровий спосіб життя»

(для учнів початкової школи, тривалість 1 година)

Мета: Забезпечити ефективний відпочинок дітей, учасників змагань, створити хороший настрій, розвивати руховий апарат, фізичну витривалість, високу працездатність; прищеплювати прагнення турбувати про своє здоров'я; виховувати любов до фізкультури та спорту, почуття дружби, колективізму, взаємовиручки; прищеплювати прагнення до занять фізкультурою; вміння попереджувати і мирно розв'язувати конфлікти і формувати колектив класної родини.

Обладнання: атрибути для проведення естафет, аудиозапис

Місце проведення: спортивний зал.

Хід заняття

Вихователь: Сьогодні діти у нас не просто спортивна година. Сьогодні до нас завітало багато гостей, адже тема сьогоднішнього заняття.

(діти разом) «Мої друзі, батьки і я за здоровий спосіб життя!»

Всі хто прийшов сьогодні на спортивне свято хочуть бути здоровим. Усі ми добре знаємо, що людина сильна тоді, коли вона не одинока, коли її є кому підтримати. Коли в неї є сім'я. Бо сім'я – це наша опора, це той причал, до якого пристаєш, хвилюючись від бід та незгод, де знаходиш спокій і затишок. Ваші батьки, діти, сьогодні поруч. Разом з вами вони будуть змагатися, танцювати, відпочивати. Ми спробуємо створити колектив родини 1-го класу.

(звучить весела музика)

Батьки: Спортивні сім'ї – це чудово,

Спортивні сім'ї – вищий клас,
До всіх учасників це слово,
Прийміть низький уклін від нас.

Батьки: Живіть щасливо і багато
Любов до спорту збережіть,
Хай кожен день вам буде святом
Життям упевнено ідіть!

Діти: Хай не буде суперечок
Серед нас ніколи!
Нехай спорт нас об'єднає
В нашій рідній школі.

Діти: Бажаємо, щоб ви спорт любили,
Сьогодні, завтра і завжди,
Щоб перемагали та успіхами жили
І щоб ні в чім не знали ви біди

Батьки: Ми зібрались позмагатись
Помірятися силою,
Хай зростають дітлахи
Здорові та сильні

Діти: Бажаємо проявити силу й волю,
Усе віддати в чесній боротьбі
Знайти удачу на спортивнім полі
І принести задоволення вам і собі

I. Шикування

II. Розподіл учасників на команди

III. Обрати журі

І етап

Перша естафета «Спринтери»

Потрібно добігти до стільця і, на якому лежить іграшка, взяти її і бігом повернутися до своєї команди і передати іграшку наступному гравцеві.

Перемагає команда, яка закінчить свій біг першою.

Друга естафета «Збери яблука» (змагання для матусь)

На табурет кладуть яблука. Гравець бере м'ячика і підкидає його вгору. До того часу поки м'яч торкнеться землі, потрібно зібрати «урожай» – взяти з табурета яблуко і покласти в кошик.

Перемагає той, хто спромігся зібрати в кошик найбільше яблук за час, поки м'яч перебував у повітрі. Кошик для збирання яблук має стояти поряд з табуретом.

Третя естафета

Накреслити коло, взятися за кінець гімнастичної палиці, зайти до середини кола і починати змагатися. Налягаючи на свій кінець палиці, кожен намагається виштовхнути товариша за межі кола. Хто переступить за лінію – залишає гру.

Четверта естафета «М'яч над головою» (беруть участь усі гравці)

Вихователь: А тепер, поки наші спортсмени готуються до другого заключного етапу змагань я б хотіла згадати декілька питань уболівальникам.

1. Які ігрові види спорту беруть участь у літніх Олімпійських іграх? *(футбол, волейбол, баскетбол, гандбол)*
2. Скільки гравців у футбольній команді? *(11)*
3. Як часто проводяться Олімпійські ігри *(1 раз на 4 роки).*
4. В яких країнах відбулося Євро 2012? *(Україна, Польща)*
5. Скільки на шаховій дошці квадратів?*(2 білий і чорний)*
6. У якій грі користуються найменшим м'ячем? *(настільний теніс)*

(визначаємо переможця серед уболівальників)

Зараз ми пограємо в дидактичну гру «Продовж»

Щоб не кашляти не чхати організм потрібно … *(гартувати)*

Щоб здоровими зростати, їжу корисну потрібно … *(вживати)*

Щоб здоровими рости, тримаймо руки … *(в чистоті)*

Щоб здорові зубки мати, за ними треба … *(доглядати).*

Здоровим будь

Щоб здоровим зростати
І червоні щічки мати,
Подружись із чистотою,
Ранок свій почни з зарядки,
З фізкультурою дружи
Умивайся біля крану
З гарним настроєм завжди.

Молодці діти! Дякую вам за участь у грі.

Підбиття членами журі підсумків І етапу гри.

ІІ етап

Естафета «жабка» (беруть участь усі гравці)

М'яч затиснути колінами між ногами і стрибками подолати коротку дистанцію передаючи естафету наступному члену команди.

Естафета з м'ячем.

«Фітбол – естафета (беруть участь усі гравці). Журі підбиває підсумки.

Сюжетно-рольова гра «Ріпка» (перетягування канату)

Ріпку обирають одного із дорослих, діти – всі інші казкові герої. Учасники гри діють за сюжетом казки.

Оголошення переможців. Вручення грамот

Вихователь: Здорові діти – нація здорова,
Багата Україна і чудова!
Тож, діти, ви здоровими ростіть,
В майбутнє добрими ідіть!
Колективний танок.

Додаток 5

Тема:Ризики вживання алкоголю.

Методичні поради (додаток 5-8) склала доктор педагогічних наук, професор Кузьміна О.В.

Мета: Розширити знання учнів про вплив алкоголю на здоров'я людини; систематизувати знання про хвороби, які викликає алкоголь;сприяти вихованню, свідомого ставлення до свого здоров'я, та здоров'я громадян як соціальної цінності; сприяти критичному ставленню до вживання алкоголю.
Форми роботи: диспут, ігри-вправи, бесіда

1. Привітання. Мета: підготувати учасників до роботи, створити комфортну атмосферу, хороший настрій, сприяти згуртованості групи.

Хід вправи:

Учасники сідають у коло. Тренер знайомить їх із символічним учасником групи – будь-якою м'якою іграшкою. Кожен учасник передає іграшку по колу, вітаючись із групою.

2. Диспут «Вживання алкоголю – це спосіб розслабитись чи спосіб набути нових проблем?

Хід проведення:

1) Поняття алкоголю та його вплив на здоров'я людини;
2) Фактори які спричиняють вживання алкоголю;
3) Наслідки вживання алкоголю;
4) Наводимо приклади;
5) Ставимо питання.

3. Мозковий штурм «Чому люди вживають алкоголь?» (5 хв.)

Тренер пропонує учасникам поговорити про те, чому люди вживають алкоголь?

Його вживають і в помешканні, і на дискотеці. Його п'ють і батьки, і родичі, і сусіди, і улюблені телевізійні герої…

Приблизні варіанти відповіді:

Тому що, на перший погляд, так легше спілкуватися, бути веселим та почуватися невимушено. Але насправді, коли хтось у компанії напився, то це стає небезпечно для усіх вечірка, замість приємного відпочинку, стає

неприємністю – поряд з вами з'являється психічно неврівноважена та отруєна людина, яку треба відводити додому, або залишати на ніч та проводити «комплекс оздоровчих заходів».

Проблемні питання:

1. З чого починається пияцтво?
2. Що п'є сучасна молодь?
3. Цитата: «Алкоголь вживають для піднесення настрою, для зігрівання організму, для попередження і лікування хвороб, чи як засіб підвищення апетиту й енергетично цінний продукт? Де ж тут правда, а де омана?
4. Вживання алкоголю: показник зрілості чи незрілості?
5. «Вип'ємо, зігріємось!». Пропозиція друга чи недруга?
6. Чи примушували Вас у колі друзів випити 50 грамів?
7. Алкоголізм-це спадковість від залежних батьків чи ні?
8. Як впливають батьки залежні від алкоголю, на світогляд своєї дитини?
9. Чи правда що алкоголізм починається для дитини з першої стопки вина за святковим сімейним столом?
10. Чи вважаєте Ви за потрібне повернути «сухий закон» в 1932-33рр. у США?
11. Які алкогольні напої Ви вважаєте безпечними?
12. Що чекати в майбутньому від сучасної молоді, які вживають алкоголь?
13. Вживання алкоголю – це показник сучасної культури молоді?
14. Скільки «щастя» в чарці горілки?
15. Наскільки «щасливо» закінчують своє життя алкоголіки?

4. Гра: «Безлюдний острів»

Призначення:

- діагностика і відпрацьовування способів, стилів взаємодії, психологічних умінь, необхідних для ефективного вирішення поставленого завдання;
- постановка проблеми залежності;
- постановка проблеми алкоголізму.

Сюжет:

Уявіть, що ви пливете до Африки. Унаслідок катастрофи ви потрапили на безлюдний острів. Коли вас урятують і чи зможуть узагалі це зробити – не відомо. Природно, перед вами стоїть завдання – вижити, адже життя там повне небезпек і несподіванок.

Потрібно освоїти острів, організувати на ньому господарство, налагодити соціальне життя, розподілити основні функції й обов'язки. Варто продумати і те, яким чином вони виконуватимуться. Вирішіть питання про владу. Якою вона буде на вашому острові? Хто прийматиме остаточне рішення? Розробіть моральний кодекс.

Етапи:

1. Учасники визначаються, хто вони, з якою метою мандрували до Африки.
2. Розподіл на 2 групи по 5–7 осіб.
3. Обговорення між учасниками групи. Придумайте назву острову. Продумайте основні правила й норми життя.
   Тренер не втручається в перебіг обговорення.
4. Групи виносять свої наробки на загальне обговорення.
5. Аналіз:
   - Які думки, почуття навіяла гра?
   - Наскільки ви були активні чи пасивні під час гри?
   - Від чого чи від кого це залежало?
   - Яку позицію обирали?
   - Як ви себе відчуваєте? Чому?

Обговорення метафори: «Щоб вітрильник ішов уперед, необхідний не тільки вітер, а й підняте вітрило».

5. **Вправа «Заграна платівка». (**Маркер, фліпчарт, папір А4**)**

Призначення: Набуття навички наполегливо відстоювати себе, вироблення уміння сказати «ні». Виконується у вигляді «вертушки». Учасники, що стоять у зовнішньому колі, щось пропонують, а ті, що стоять у внутрішньому колі, твердо й упевнено говорять «ні». Наприклад, «я розумію, про що ти говориш, але мене це не цікавить». Говорити це треба тихим і

спокійним тоном. Спокійне повторення того, чого ви хочете, знову й знову. Учить наполегливості, а також того, що ви не зобов'язані пояснювати причини своїх бажань. Допомагає не дратуватися заздалегідь.

Ефект, що досягається: дає змогу вам почуватися комфортно, ігноруючи спроби маніпулювання вами, заклик до логіки. Ви наполегливо просуваєтеся до бажаної мети.

6. Інформаційне повідомлення «Міфи та факти про алкоголь»

Міфи	**Факти**
Багато хто вважає, що в стані похмілля необхідно обов'язково випити ще алкоголю, щоб похмелитися.	Єдиний лікар від похмілля – це час.
Деякі люди вірять, що алкоголь допомагає забутися і не думати про свої проблеми…	Можна на вечір забути про свої проблеми, але на ранок вони знову нагадують про себе.
Деякі вірять, що можна змішувати різні алкогольні напої, а також змішувати алкоголь з будь-якою мінеральною водою.	Від шипучих напоїв п'яніють швидше.
Деякі підлітки вірять, що більшість їхніх однолітків вживають алкоголь. А раз так, то і вони неодмінно повинні вживати алкоголь.	Дуже багато молодих людей сьогодні вільні від вживання алкоголю. Вміють відпочивати і одержувати насолоду від життя без допомоги психоактивних речовин.
Деякі молоді люди вважають, що проблема алкоголізму їх не стосується, вони завжди можуть кинути вживати алкоголь.	Є люди, які народжуються з вродженою толерантністю до алкоголю. У цих людей порушене функціонування біохімічних процесів.

7. **Бесіда «Ризики вживання алкоголю, які впливають на здоров'я»**

Хід проведення:

1) Історія зародження шкідливої звички;
2) Шкідливість вживання алкогольних напоїв у підлітковому віці;
3) Причини та наслідки до яких призводить вживання алкоголю;
4) Рекомендації соціального педагога щодо попередження вживання алкоголю серед молоді;
5) Питання

Проблемні питання:

1. Чому рука підлітка,тягнеться до алкоголю?
2. Чи вважаєте Ви, що алкогольний напій-це ознака дорослості та самостійності?
3. Чи є вживання алкоголю вирішенням власних проблем?
4. Як відбувається формування алкозалежності серед підлітків?
5. Чи можливо вилікуватися від алкогольної залежності?
6. Які хвороби пов'язані з алкоголем?
7. Чи може кожен, коли захоче кинути вживати алкоголь?
8. Ваші міркування щодо того, як можна організувати своє дозвілля без алкоголю, для збереження власного життя.
9. Чи цінуєте Ви своє здоров'я? яким чином?
10. Здоровий спосіб життя: чи потрібно це сучасній людині?

Підсумки заняття (5 хв.) Учасникам пропонується підсумувати заняття. Педагог надає можливість, за особистими бажанням, кожному висловитись і відповісти на запитання:

Чи сподобалось Вам повідомлення, вправи, ігри, диспут, бесіда?

Чи відчували ви дискомфорт, негативні почуття? Під час яких видів роботи це було?

Додаток 6

Світ толерантності

Мета: узагальнити підходи до сутності толерантності в спілкуванні, показати певні спектри (рівні) толерантної поведінки людини, визначити мотиви та причини не толерантних дій; сприяти формуванню навичок перцепції та емпатії сприяти розвитку вмінь групової взаємодії.

І. Психологічна установка

Французький філософ – просвітитель XVIII ст. Ф. Вольтер сказав: «Ваші ідеї мені глибоко осоружні, але я віддам життя за право їх виголошувати!»

Погодьтеся, що досить важливо терпимо, з розумінням, толерантно ставитися до поглядів, переконань, думок, традицій інших людей.

ІІ. Поняття про толерантність

Останнім часом слово «толерантність» набуло значної популярності.

Поясніть його значення. Що значить толерантна людина? Що таке толерантний підхід? Чи так важливо бути (стати) толерантним?

Спробуймо відповісти на дані запитання на сьогоднішньому занятті.

У перекладі з латинської tolerance означає «терпіння». Це слово в медицині знають як здатність організму переносити вплив тих чи інших чинників. У суспільстві це означає терпимість до інших думок, поглядів, традицій тощо.

Життя суспільства, громади, як і життя окремої людини ґрунтується на впливі ідей, поглядів, теорій. За часи історії людства їх промайнуло чимало. Вони оволоділи розумом людей на більший чи менший термін. Деякі з них закликали до барикад, призводили до війн, ставали підставою для створення «образу ворога» з іншого народу тощо.

Але з розвитком суспільства до людей прийшло розуміння, що всі люди – сусіди, що Земля не є надто великою і вона – наш спільний дім, який треба берегти. А для того, щоб поєднати зусилля, треба знаходити спільну мову. В безмежному морі різноманітних культур, думок, ідей, що належать людям різних країн на планеті, на допомогу має прийти «рятівне коло» толерантності.

Свою терпимість, розуміння ми можемо проявляти по – різному, можна сказати, на різних рівнях:

- відсторонено, без зайвої критики;
- витримано, спокійно, очікуючи компромісного для всіх варіанту;
- доброзичливо, активно розуміючи мотиви такої поведінки людини, намагаючись допомогти в разі необхідності.

Дня того щоб досягти успіху в житті, не витрачати сил на конфлікти, «побутові війни», доцільно сформувати в собі толерантність як рису характеру.

ІІІ. Анкетування «Ваш рівень толерантності»

На якому рівні така риса як толерантність розвинена у вас, допоможе з'ясувати дана анкета.

Виберіть свій варіант відповіді, проаналізувавши 5 ситуацій. Зверніть увагу на те, якому рівню толерантності відповідає вами варіант відповіді

Анкета «Ваш рівень толерантності»

1. Дмитро має нетипову для хлопця зачіску – занадто довге волосся. Як поводитися тим, кому такий стиль не подобається?

а) постійно демонструвати своє невдоволення, негативне ставлення, в різкій формі рекомендувати змінити зачіску;

б) вимагати дотримуватися на заняттях у школі загального стилю одягу та зачіски;

в) виходити з того, що людина має право на самовираження й може робити що завгодно зі своїм волоссям.

2. Оксана часто пропускає уроки без поважних причин. Як ставитися до цього?

а) засуджувати ці вчинки учениці;

б) вважати, що це – особиста справа Оксани і не втручатися;

в) з розумінням поставитися до проблеми Оксани і поступово заохочувати її до навчання;

3. Вадим постійно виявляє неповагу до інших, брутальність до своїх однокласників. Що робити?

а) відповідати брутальністю на брутальність;

б) прагнути уникати спілкування з Вадимом;

в) з'ясувати мотиви такої поведінки, проводити з хлопцем роз'яснювальну роботу.

4. Ваша подруга одягла на вечірку вбрання, яке їй не личить та й недоречне на даному заході. Що ви зробите, аби ваша подруга не була посміховиськом?

а) запропоную ультиматум: або вона переодягається, ябо йде відпочивати одна;

б) натякну, що вона має кумедний вигляд;

в) коректно вкажу їй на недоречність такого вбрання.

5. Ви – прихильниця здорового способу життя. Ваш молодший брат не робить зарядки, палить, нераціонально харчується. Що ви робитимете?

а) розповім батькам: нехай вони вирішують, що робити;

б) зроблю вигляд наче нічого не помічаю;

в) пояснюватиму переваги здорового способу життя й залучатиму до спільних занять спортом.

IV. Вправа «Асоціативний ряд на слово толерантність»

Мета: засвоїти поняття «толерантність», розширити його зміст. Хід вправи:

Педагог на ватмані по вертикалі записує слово толерантність і пропонує учням: «Потрібно назвати характеристики людини, які асоціюються зі змістом поняття «толерантність» і починаються з букви вертикального ряду». Учитель записує характеристики навпроти літер. Наприклад:

Т – терплячий

О – обережний

Л – лояльний

Е – емпатійний (той хто вміє співчувати іншим)

Р – розумний

А – адекватний

Н – ненав'язливий

Т – тактовний

Додаток 7

Тема: Іспити!? Не хвилюємось!

Мета: поповнити знання учнів про джерела стресу, його різновиди та стадії, шляхи подолання стресу перед та під час іспитів; сприяти розвитку комунікативних здібностей, таких як, вміння висловлювати та захищати власну думку, вміння формулювати питання, вміння спілкуватись в межах заданої теми тощо; сприяти створенню виховної ситуації, яка допоможе у майбутньому конструктивно долати стресові ситуації.

Хід проведення:

1. Вправа «Я і мій настрій»

Мета: сприяння створенню дружної атмосфери в групі.

Для проведення цієї вправи вихованці мають стати в коло. Кожен по черзі називає своє ім'я, розповідає про свій настрій на даний момент та зображує його певним жестом, мімікою або рухом. Після цього всі інші мають повторити за ним цей рух.

2. Міні-лекція «Чи може стрес бути корисним?»

Мета: Поповнити знання вихованців про стрес, його форми та властивості.

Соціальний педагог розкриває поняття стресу, розповідає про психологічні та фізіологічні властивості стресу, також про такі його форми як дистрес та еустрес.

3. Гра «Уяви собі»

Мета: Сприяти розвитку комунікативних, артистичних здібностей; сприяти виникненню виховної ситуації, яка вплине на бажання дітей уникати конфліктних та стресових ситуацій.

Вихованцям пропонується розіграти різноманітні буденні ситуації, які призводять до стресу. Роздаються ролі,(наприклад: випадок в громадському транспорті) вихованці програють ситуацію. Після цього обговорюють цей випадок, шукають джерело стресу та шляхи його уникнення.

4. Диспут «Списування змушує хвилюватися більше. Так чи ні?»

Мета: систематизувати знання вихованців про стрес на іспитах; сприяти розвитку комунікативних здібностей, таких як, вміння висловлювати та захищати власну думку, вміння формулювати питання, вміння спілкуватись в межах заданої теми.

- Чи завжди ви розумієте те, що списуєте?
- Як впливає списування на якість ваших знань?
- Яким буде моє самовідчуття, якщо вчитель помітить що я списую?
- Наскільки природно я виглядаю коли списую?
- Коли я списую, я хвилююсь про те, що мене помітять?

5. Творче завдання «Як подолати стрес»

Мета: сприяти формуванню навичок співпраці в мікрогрупі.

Для виконання завдання, вихованці об'єднуються в декілька груп. Їм пропонується розглянути одну з стресових ситуацій під час іспитів та розробити алгоритм дій для її подолання або уникнення у формі казки або оповідання. Після цього діти мають презентувати свою казку. Вчитель записує шляхи подолання стресу під час складення іспитів на дошці.

6. Створення пам'ятки «Шляхи подолання стресу»

Мета: систематизувати знання про шляхи подолання стресу під час складання іспитів; сприяти розвитку художньо-естетичних здібностей; сприяти створенню доброзичливої атмосфери в групі.

Вчитель до отриманих у ході творчого завдання способів подолати стрес додає ще декілька власних варіантів, які можуть виявитись дієвими саме під час іспитів. Потім пропонує дітям створити пам'ятку на аркуші А4 для своїх однолітків, гарно оформивши її.

7. Вправа «Було цікаво дізнатись…»

Для виконання цієї вправи вихованці стають в коло. Обговорюються усі види діяльності. Після цього учасники висловлюють свої думки, закінчуючи речення «Мене було цікаво дізнатись…» і пояснюючи при цьому «…тому що…».

Додаток 8

Тема: Я в світі професій

Мета: узагальнити підходи до визначення поняття «професійний вибір»; систематизувати знання учнів про типи та види професійної діяльності; сприяти професійному самовизначенню учнів старших класів; виявити їх бачення про сучасний ринок праці; сприяти відчуттю готовності до здійснення професійного вибору.

Форми роботи: вступна бесіда «Майбутнє починається сьогодні»; розробка пам'ятки «Алгоритм вибору професії»; дискусія «Обирати професію за економічним показником чи за покликанням душі?»

Бесіда «Майбутнє починається сьогодні».

Інтереси сучасної людини надзвичайно різноманітні. Вони генеруються насамперед навколо біологічних потреб та індивідуальних інтелектуально-психологічних особливостей. І перших, і других надзвичайно багато, тому кожна людина, набуваючи самостійності на певному етапі свого розвитку, перебуває у стані невизначеності, непевності, які є рідними сестрами страху перед майбутнім. Особливо гостро таке світовідчуття переживає молодь, що закінчує середній загальноосвітній заклад, досягає працездатного віку і набуває повноцінних прав самостійно приймати і впроваджувати в життя доленосні рішення. У такому стані людина найподатливіша до сторонніх впливів. У цьому криється небезпека неправильно визначити орієнтири у спрямуванні своїх дій. Такий стан у молодих людей типовий в усьому світі. Основним елементом механізму виходу із нього є можливість здійснювати акт вибору.

Школа скоро закінчується, і перед тобою вже маячить перспектива складного вибору. Поступати разом з подругою у вибраний нею вуз? Піти туди, де вчиться старший брат – він говорить, у них весело? Або повторити мамину і бабусю кар'єру? Завдання не з простих. Планування кар'єри не належить до простих справ. Учені «вибір» трактують як найбільш раціональну стратегію в ситуації невизначеності. Вибір у житті людини – це настільки важливий інтелектуально-психологічний процес, що можна

твердити, що людське життя є не що інше як безперервний, що-миттєвий ланцюг «виборів» одного з багатьох можливих варіантів поведінки, дій, міркувань. Життєвий успіх людини зрештою залежить від правильності зроблених виборів. Найяскравіше справедливість цього «філософського» висновку демонструє вирішення проблеми набуття індивідом досвіду, завдяки якому він стає здатним розвиватись. У цьому напрямку життєдіяльності людини найголовнішим за нинішніх суспільних умов є визначення ніші праці, – тобто, як стати фахівцем, професіоналом у певному виді діяльності.

Питання для обговорення:

1. Чи визначились Ви з майбутнім вибором професії?
2. З якими труднощами Ви стикались при виборі професії і чи маєте проблеми взагалі?
3. Що або хто може впливати на вибір професії?
4. Чи важливо обирати професію взагалі?
5. Чи може змінитись вибір професійного шляху з часом?

Пам'ятка «Алгоритм вибору професії»:

– Зібрати, як про сторонню людину, досьє на себе – об'єктивне і достатньо повне. Про свої інтереси, схильності, особливості мислення, пам'яті, уваги, нервової системи. Для цього можна привертати друзів, батьків і вчителів – погляд з боку може звернути твою увагу на щось непомічене;

– Стало зрозуміліше, які сфери тебе привертають? Тепер шукай людей, які вже працюють в них, і детально розпитуй про плюси і мінуси. Так ти зможеш скласти уявлення про їх роботу зсередини;

– А зараз тобі залишилося найважливіше – співвіднести ці вимоги зі своїми особовими особливостями і зрозуміти, чи відповідають твої схильності цим вимогам;проаналізуй наскільки ти готова присвятити себе досягненню цілей.

Тоді вибір професії буде вірним і вдалим. А твоє планування кар'єри не складе тобі особливих труднощів і проблем.

Дискусія «Обирати професію за економічним показником чи за покликанням душі?»

Хід дискусії:

1. 1.Оголошення правил дискусії:
2. Основні правила дискусії.
3. Всі відкрито висловлюють свої думки.
4. Всі точки зору повинні поважатися.
5. Слухайте інших не перебиваючи.
6. Не говоріть занадто довго та занадто часто.
7. Водночас говорить лише одна особа.
8. Дотримуйтесь позитивних ідей та стосунків.
9. Не критикуйте себе та інших.

Проблемні питання:

1. Які на Вашу думку професії є високооплачувані?
   (запис на дошці варіантів,що пропонують учні)
2. Чи може професія одночасно бути з високим економічним показником та за покликанням душі?
3. На скільки важливо обирати професію за покликанням душі? На скільки важливо обирати за економічним показником?

(Учні об’єднуються у дві групи і відстоюють точку зору згідно обраних питань,записуючі їх на аркуші паперу)

4. Чи може особа,що обрала професію за покликанням душі перетворити іі в прибуткову справу?
5. Чи кожна професія несе в собі тільки економічний показник(заробітну плату) чи є ще щось?

Підсумок: Як Ви відноситись до даного вислову:Ось краща порада, яку можна дати юнацтву: «Знайди що-небудь, що тобі подобається робити, а потім знайди кого-небудь, хто буде тобі за це платити» (Уайтхорн Кетрін).

Додаток 9

Гурткова робота

Методичні поради склав канд. педагогічних наук, доц. Білецький О.А.

Одним з видів проходження навчальної або виробничої практичної підготовки є робота в Центрах дитячої і юнацької творчості, спортивній школі, оздоровчих дитячих центрах, таборах, інших позашкільних навчально-виховних закладах та шкільних гуртках, секціях, клубах.

У рамках практичної підготовки в ЦДЮТ здобувачі ступеня вищої освіти знайомляться з організацією гурткової роботи.

Потрапляючи вперше у подібні організації вже у якості педагога, насамперед, здобувачам ступеня вищої освіти необхідно звернути особливу увагу на такі моменти: профіль гуртка, матеріальна база ЦДЮТ і інтереси учнів. Так, наприклад, у школі, у вчителя трудового навчання є велика перевага в порівнянні з іншими учителями-предметниками, оскільки вибір у нього дуже широкий.

Гурткова робота в освітніх установах давно вже стала нормою діяльності педагогічного колективу й вийшла за рамки нововведення. Різноманітність гуртків і змісту їх роботи вражає далеку від педагогіки людину.

Профілів безліч. Наприклад, «Гурток виготовлення м’якої іграшки», «Кружок різьблення по дереву», «Гурток випалювання», «Гурток художньої вишивки». Напрямків для роботи гуртка безліч, а обрати необхідно якийсь один. При цьому потрібно врахувати, що під час роботи в дітей можуть виникнути різні питання, іноді зовсім неординарні й абсолютно непередбачені. А керівник гуртка жодного такого питання не має права залишити без кваліфікованої відповіді. Звичайно, при виборі профілю гуртка здобувачу ступеня вищої освіти слід враховувати не тільки із суб’єктивні, але й з об’єктивні фактори, одним з яких є матеріальна база ЦДЮТ.

Якими б різними, на перший погляд, не були гуртки, у них багато загального, а в організації й функціонуванні вони підкоряються загальним закономірностям.

Гурток – це неформальне, вільне об'єднання дітей у групу для занять, на основі їх спільного інтересу *виховання, що будуються на додатковому матеріалі до завдань* Програми, і навчання в ЦДЮТ під керівництвом дорослого (педагога).

Гурткова робота – один з напрямків творчого, фізичного, соціально-особистого й інтелектуального розвитку вихованців який додатково реалізується у позашкільних навчальних установах.

Гурткова робота підсилює, збагачує ту або іншу лінію освітньої діяльності загальноосвітньої школи.

Необхідно звернути увагу педагогів на два моменти, зафіксованих у цьому визначенні.

По-перше: гурток влаштовується, виходячи з інтересів і потреб дітей. При цьому педагогові слід звернути увагу на побажання батьків, які можна виявити через різні форми роботи з ними: бесіди, консультації, батьківські збори та ін.

По-друге: Робота гуртка будується на матеріалі, що *перевищує зміст державного стандарту освіти.* Таким чином, гурткова робота в ЦДЮТ відноситься до додаткової освіти дітей.

Гуртки у виконують кілька функцій:

- **освітню** – кожний вихованець має можливість задовольнити (або розвити) свої пізнавальні потреби, одержати додатковий розвиток умінь, навичок в виді, що цікавить, діяльності;
- **соціально-адаптивну** – заняття в кружках дозволяють вихованцям одержати соціально значимий досвід діяльності й взаємодії, випробувати «ситуацію успіху», навчитися самостверджуватися;
- **корекційно-розвиваючу** – виховно-освітній процес, реалізований на заняттях кружка, дозволяє розбудовувати інтелектуальні, творчі, фізичні здатності кожної дитини;
- **виховну** – зміст і методика роботи в кружках значно впливає на розвиток соціально значимих якостей особистості, формування комунікативних навичок, виховання соціальної відповідальності, колективізму, патріотизму.

Гуртки, як форма додаткової позашкільної освіти можуть відкриватися з різною метою:

1. Поглиблення й розширення базових знань, що випереджає розвиток дитини або заняття, що компенсують (для дітей з відставанням у розвитку).

2. Ознайомлення з галузями знань, що виходять за рамки державної Програми (робота з обдарованими дітьми).

3. Ознайомлення з галузями знань і вмінь, що включають розвиток самопізнання, саморегуляцію, саморозвиток, формування навичок міжособистісних комунікацій.

При організації гуртка, слід переконатися в наявності необхідного встаткування або можливості його дістати. Урахування інтересів учнів – це безперечно, дуже складний, відповідальний момент в організації гуртка. Інтереси у підлеглих можуть бути найрізноманітніші навіть у рамках одного якого-небудь напрямку.

Перед педагогом постає складне завдання – так поставити справу, щоб усі члени гуртка були задоволені. Так, наприклад, школярі молодшого віку з більшим захопленням займаються практичною роботою, тому, чим менше вік дітей, тим більше часу приділяється виконанню практичних завдань.

Навантаження під час занять повинні відповідати можливостям учнів, забезпечувати їхню зайнятість протягом усього заняття. Молодші школярі швидко стомлюються при виконанні одноманітної роботи, тому керівник повинен заздалегідь продумати, як побудувати заняття, урізноманітнити його. Теоретичний матеріал у такому разі необхідно подавати на початку заняття.

Нову тему, те або інше завдання треба пояснювати просто й дохідливо, обов’язково закріплюючи пояснення показом наочного матеріалу. Керівник гуртка обирає методи навчання, методичні прийоми враховуючи знання і практичні навички, які одержали школярі на заняттях гуртка. Тому, методика навчання на початку навчального року відрізняється від тієї, яка застосовується наприкінці року.

Постійно збуджуючи інтерес учнів до занять, педагог повинен вибрати таку форму їх проведення, при якій існує можливість самостійного творчого

підходу до переробки моделей або у створенні нових зразків. Надаючи дітям якнайбільше самостійності, керівник разом з тим повинен спрямовувати творчу діяльність гуртківців, плекати в них здатність вибирати тему, замислюватися про способи виконання виробу в тому, або іншому матеріалі, допомагати в розв'язанні поставленого завдання.

Організація гурткових занять складається з наступних етапів:

1. Вивчення й постановка виховних завдань. Даний етап спрямований на вивчення особливостей школярів і колективу класу, для ефективного виховного впливу й визначення найбільш актуальних виховних завдань, які необхідно вирішувати у ході занять в групі.

2. Моделювання майбутньої позакласної виховної роботи полягає в тому, що педагог повинен створювати у своїй уяві образ певної форми. Керівник гуртка бачить кінцеву мету занять гуртка.

3. Аналіз проведеної роботи спрямований на порівняння моделі з реальним втіленням, виявлення вдалих і проблемних моментів, їх причин і наслідків.

Залежно від поставлених завдань керівники гуртків на заняттях використовують різні методи навчання (словесні, наочні, практичні), найчастіше поєднуючи їх. Кожне заняття за темою програми, як правило, включає теоретичну частину й практичну.

Теоретичні відомості – це пояснення нового матеріалу, інформація пізнавального характеру про види клаптевої мозаїки. Основне місце під час занять гуртка приділяється практичним роботам.

Керівникові необхідно продумати зміст і хід кожного заняття, щоб практична частина була природнім продовженням і закріпленням теоретичних відомостей, що засвоїли учні. Для підтримки постійного інтересу учнів до занять керівникові рекомендується урізноманітнювати методи роботи. При складанні плану занять треба враховувати вікові особливості дітей, ступінь їх підготовленості, наявні знання й навички.

Будь-яка цілеспрямована діяльність передбачає певну послідовність дій з метою досягнення конкретного результату. У цій ситуації постає необхідність у прогнозування й плануванні. Однак у даній ситуації

планування носить досить специфічний характер. По-перше, до співбесіди з членами гуртка педагог не знає, за якою темою і яким напрямком вони бажають працювати. По-друге, наскільки реальний задум дитини й наскільки велика його зацікавленість довести цей задум до кінця. Тому типове планування роботи заздалегідь педагогом неможливо. Воно може здійснюватися разом із дітьми тільки після з'ясування його задуму в ході співбесіди. Причому основну роль на первісному етапі повинна відігравати сама дитина. Педагогові необхідно усвідомити, як, якими засобами й у плині якого часу дитина збирається здійснити задумане і яка йому потрібна допомога від педагога.

Незважаючи на те, що в переважній більшості випадків досягнення задуму підлітка не можна чітко визначити, не визначені етапи дії і їх черговість, педагог не повинен нав'язувати своє бачення розв'язання проблеми. Справа в тому, що мета й завдання дитини й педагога в даній ситуації не збігаються. Мета й завдання педагога полягають не в тому, щоб разом з дитиною довести його недосконалий задум до кінця, а спираючись на його внутрішню мотивацію до дій, стимулювати його самостійну діяльність. Творча діяльність дитини повинна ґрунтуватися, насамперед, на його особистих задумах, обумовлених мотивацією, яка походить з дитячої уяви і фантазії. У такому напрямку повинні працювати керівники гуртків творчої спрямованості. На те й існують творчі гуртки додаткового спрямування, щоб на додаток до певних теоретичних знань сприяти розвитку дитячої думки і прагнення до нового, досі невідомого.

Отже, в наш час величезну роль у розвитку дитини відіграє не тільки основна освіта, але й додаткова, позашкільна.

Діяльність будь-якого гуртка, наприклад у ЦДЮТ, регулюється нормативно-правовими документами:

– Статутом ЦДЮТ,
– Освітньою програмою ЦДЮТ,
– Положенням про гуртки
– Програмою гуртка (мета і завдання, передбачуваний кінцевий результат)

– Планом роботи гуртка на рік,
– Списком дітей
– Розкладом занять
– Матеріалами контролю якості (результативністю) роботи гуртка (діагностичні карти)

Алгоритм діяльності педагога по створенню гуртка (секції, студії):

1. Вивчення нормативно-правової бази.
2. Виявлення потреб, батьків, дітей у додаткових освітніх послугах.
3. Аналіз результативності роботи із засвоєння дітьми державної програми шкільної та позашкільної освіти.
4. Розробка (підбір) програми гуртка.
5. Розробка плану гуртка на навчальний рік.
6. Затвердження програми, плану роботи гуртка завідувачем ЦДЮТ.
7. Реалізація плану роботи гуртка на практиці.
8. Аналіз результативності роботи гуртка.
9. Захист результатів роботи перед батьківською й педагогічною громадськістю. (куточки гурткової роботи, виставки, участь у конкурсах, показах і т.д.)

Гурткова робота здійснюється протягом усього навчального року педагогічними працівниками й фахівцями.

Гурткова робота організує відповідно до напрямку діяльності гуртка, на підставі обраної програми додаткової позашкільної освіти, яка не повинна дублювати основну освітню програму Установи.

Вік дітей, охоплених гуртковою діяльністю – від 7 до 16 років.

Діяльність гуртків відбувається у групі, дослідницькій лабораторії, музично-фізкультурному залі, залежно від теми й поставлених освітніх завдань.

Керівники гуртків надають звіти про результати діяльності гуртка на засіданні підсумкової педагогічної ради школи, або звітуються перед завідувачем (директором).

Курс занять розрахований на 8 місяців (з жовтня по травень). Заняття проводяться приблизно 2-3 рази в тиждень у 2 половині дня.

Основним завданням педагога є знаходження правильної емоційної хвилі спілкування з дітьми. Це повинне бути легеня, невимушене спілкування, що доставляє взаємне задоволення дітям і дорослим.

Важливо врахувати, що організація гуртків припускає добровільне (без психологічного примусу) включення дітей у діяльність, тому крім добору цікавого змісту існує ряд конкретних умов:

– організація простору для роботи;

– можливість дітей займатися по своїх силах і інтересах.

– ігровий характер подачі будь-якого матеріалу;

Керівники гуртків організовують свою діяльність за допомогою наступних форм:

- ***З дітьми:***

– Фронтальні заняття (групові)

– Екскурсії

– Тематичні прогулянки

– Розваги, дозвілля

– Участь у конкурсах різного рівню

- ***З педагогами:***

– Консультації, майстер-класи, семінари для педагогів

- ***З батьками:***

– Консультації, майстер-класи, виступи на батьківських зборах, інформація на сайті.

Гуртки можуть бути різної спрямованості:

Фізичний розвиток

Соціально – особистісний розвиток

Пізнавально-мовний розвиток

Художньо-естетичний розвиток

Тематика гуртків теж може бути різноманітною.

Під час організації діяльності гуртків педагоги повинні враховувати:

– інтереси дітей і добровільність вибору ними гуртка;
– вікові особливості дітей, наявний у них досвід участі в такого роду заняттях;
– необхідність розв’язання виховних і освітніх завдань у єдності з основною програмою дитячого садка;
– розуміння гри як провідного виду діяльності й вибудовування змісту додаткової освіти дітей саме на її основі;
– необхідність створення комфортної обстановки, у якій буде розвиватися творча особистість;
– норми навантаження на дитину.

Основна документація, використовувана в гуртковій роботі:

Програма гурткової роботи (перспективно-тематичне планування)

Схема розробки програми гурткової роботи.

1. Титульний аркуш
2. Пояснювальна записка (актуальність, цілі й завдання)
3. Очікувані результати (передбачуваний результат)
4. Навчально-тематичне планування
5. Діагностичні карти, методи проведення діагностики
6. Список літератури
7. Табель відвідуваності

Взірець складання перспективно-тематичного плану.

№ п\п	Назва теми	Завдання	Кількість годин	Форма проведення заняття, провідні методи	Необхідні матеріали

Схема розробки програми кружка (секції, студії).

1. Титульний аркуш
2. Зміст
3. Пояснювальна записка (актуальність, цілі й завдання, принципи тощо)
4. Навчально-тематичне планування
5. Очікувані результати (передбачуваний результат)

6. Діагностичний інструментарій (механізм оцінки одержуваних результатів)

7. Список літератури

Вступ, пояснювальна записка	Що я прагну зробити, чому	Обґрунтування необхідності розробки програми даного виду роботи; мети й завдання, вік дітей, кіл-у занять у рік; принципи побудови роботи; провідні теоретичні ідеї, на яких базується дана програма; ключові поняття, закони, якими оперує програма
Навчально-тематичне планування	Скільки годин виділене на кожну тему по роках навчання	Перелік тем, послідовність тем, кількість годин на кожну тему, співвідношення теоретичних і практичних годин
Зміст програми	Який обсяг навчального матеріалу на кожну тему	Короткий виклад тем із вказівку форм, методів організації навчального заняття; вказівка міжпредметних зв'язків; перелік необхідних матеріалів; перелік рекомендованої літератури по темах; контрольні зрізи
Знання й уміння дітей	Що діти повинні знати, уміти по закінченні навчання	Вимоги до знань, умінь дітей, які вони здобувають у процесі навчання; контрольні завдання; діагностичні карти
Механізм оцінки одержуваних результатів	Як оцінити знання й уміння дітей	Методи проведення діагностики, контрольних зрізів, особливості фіксації результатів, особливості обрахування результатів

Додаток 10.

ВИМОГИ ДО УРОКУ

Відвідування уроків у закріпленому за здобувачем класі

Одним із завдань, відвідування уроків у закріпленому за здобувачем класі з практичної педагогічної підготовки є навчити здобувачів ступеня вищої освіти застосовувати знання з педагогіки, психології та методики освіти та виховання в навчально-виховному процесі. Добираючи зміст, форми, методи навчання, здобувач ступеня вищої освіти повинен урахувати, якою мірою вони будуть сприяти більш ефективному сприйманню, глибині розуміння і засвоєнню знань учнями. Свої спостереження здобувач записує у щоденнику педагогічних спостережень (2, 3 курс), враховує при самостійному проведенні уроків (3, 4 курс).

Загальні психолого-педагогічні вимоги до уроку

Організаційні:

– наявність продуманого плану уроку;

– організованість учнів;

– вчасна підготовка навчально-матеріального забезпечення уроку (ТЗН, наочність, дошка тощо).

Дидактичні:

– організаційна чіткість проведення уроку, правильна постановка теми, зрозумілої і досяжної мети й конкретних завдань, раціональне використання часу;

– уміле володіння методикою навчання і виховання – досконала організація навчальної праці учнів на уроці, продумана й майстерно реалізована, гнучка й різноманітна, динамічна й емоційна тактика управління навчально-виховним процесом, форми, прийоми якої різні;

– раціональне управління пізнавальною і практичною діяльністю учнів, їхнім вихованням та інтелектуальним розвитком;

– комплексна реалізація на уроці загальноприйнятих, а також специфічних дидактичних принципів навчання.

Виховні:

– постановка виховної мети уроку і відповідних завдань щодо розумового виховання учнів, виховання в них високих моральних якостей – національної самосвідомості, формування естетичних смаків, культури поведінки й праці тощо;

– звіряння мети, змісту, методів і засобів уроку з позицій загальнолюдських цінностей, ідей педагогіки співробітництва;

– забезпечення тісного зв'язку змісту уроку з життям, його потребами і вимогами, формування в учнів прагнення до активної діяльності;

– врахування індивідуальних особливостей учнів з метою забезпечення різнобічного розвитку на основі їхніх нахилів, інтересів та обдарувань.

Психологічні:

– вивчення і врахування на уроці вікових та психологічних особливостей кожного учня;

– реалізація особистісно-гуманного підходу до дитини, що є основою педагогіки співробітництва;

– дотримання педагогічного такту;

– уміння володіти собою, здатність за допомогою вербальної комунікації здійснювати інтелектуальний, емоційно-вольовий та моральний вплив учнів;

– уміння збуджувати і підтримувати увагу та інтерес дітей до навчання.

Гігієнічні:

– дотримання температурного режиму, норм освітлення, чистоти приміщення;

– уникнення одноманітності в навчальній роботі з метою запобігання перевтоми.

Умови забезпечення ефективності уроку

1. Комплексне вирішення завдань навчання, виховання і розвитку школярів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів класу.

2. Високе наукове обґрунтування стратегії й тактики управління пізнавальною діяльністю учнів на основі закономірностей і принципів навчання.

3. Напружена, посильна, досконало організована й результативна пізнавальна праця всіх учнів.

4. Озброєння учнів глибокими і міцними знаннями, загально-навчальними, спеціальними і трудовими вміннями й навичками, формування способів діяльності (осмислене сприймання, застосування знань за зразком, творче застосування знань у нових ситуаціях).

5. Діагностика факторів, що впливають на якість уроку, прогнозування ходу й наслідків навчально-виховного процесу, вибір на цій основі досконалої технології досягнення запроектованих результатів – оптимальний вибір і поєднання організаційних форм, методів і засобів навчання.

6. Творчий, нестандартний підхід до вирішення конкретних завдань відповідно до наявних умов і можливостей.

7. Здійснення міжпредметних і внутріпредметних зв’язків.

8. Повторення і закріплення знань.

9. Систематичний контроль за якістю знань, умінь та навичок учнів.

10. Диференціація та індивідуалізація навчання.

11. Організація самостійної навчальної діяльності учнів.

12. Наявність свідомої робочої дисципліни школярів.

13. Раціональне використання кожної робочої хвилини уроку.

14. Атмосфера демократизму, змагання, діловитості, стимулювання, дружнього спілкування, висока відповідальність усіх учасників навчально-виховного процесу за результати спільної праці.

Підготовка і проведення ефективного уроку вимагає високих професійно-педагогічних знань, умінь та навичок, бажання, відповідального ставлення до своїх учительських обов’язків, нового рівня педагогічного мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Місце науково-дослідної роботи здобувачів ступеня вищої освіти у концепції вдосконалення підготовки сучасного вчителя // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – Київ, 2000. – Вип. 27. – С. 94–104.
2. Крутогорська Н.Ю. Коли ми разом. Методичні поради до проведення виховної роботи у школі та літньому дитячому оздоровчому центрі / Н.Ю. Крутогорська. – Слов'янськ: СДПУ, 2003. – 134с.
3. Крутогорська Н.Ю., Лях Г.Р. Педагогічна практична підготовка здобувачів ступеня вищої освіти філологічного факультету відділення іноземних мов. Навчально-методичний посібник / Н.Ю. Крутогорська, Г.Р. Лях. – Слов'янськ: СДПУ, 2009. – 135 с.
4. Кузьміна О.В. Теорія і практична підготовка формування життєвої компетентності учнів старших класів загальноосвітніх шкіл-інтернатів: Навчальний посібник. – Слов'янськ: Підприємець Маторін Б.І., 2011. – 232 с.
5. Кузьміна О.В. Соціально-педагогічні умови забезпечення формування життєвої компетентності учнів старших класів загальноосвітніх шкіл-інтернатів: Підприємець Маторін Б.І., 2011. – 117 с.
6. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підруч. / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес 2003. – 418 с.
7. Лозовая В.И. Вопросы теории воспитания: учебное пособие для студентов педагогических вузов / В.И. Лозовая, А.В. Троцко. – Х.:Основа, 1994. – 160с.
8. Методичні рекомендації з практичної підготовки для здобувачів ступеня вищої освіти ІІІ-го курсу факультету фізичного виховання. / Укл.: Глоба Г.В., Крутогорська Н.Ю., Кашина С.Р. – Слов'янськ: СДПУ. 2002. – С. 42–52.
9. Навчально-виховна практична підготовка здобувачів ступеня вищої освіти педагогічного університету (Методичні рекомендації). – К., 1999. – 48 с.
10. Організація освітнього процесу у ВНЗ (імплементація положень Закону України «Про вищу освіту»): посібник для керівників структурних підрозділів ВНЗ / [редактор-упорядник О.Г.Набока.] – Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2015. – 245 с.

11. Організація педагогічної та науково-асистентської практичної підготовки в кредитно-модульній системі (освітньо-кваліфікаційний рівень» магістр» / Укл.: Соловей М.І., Спіцин Є.С., Бориско Н.Ф., Скляренко Н.К. та ін. – Вид.2-ге, доп. – К.: Ленвіт, 2009. – 112с.
12. Орієнтовний зміст виховання в національній школі: Методичні рекомендації / Кол. авт. за заг. ред.. Є.І. Коваленка. – К.: ІЗМН, 1996. – 136 с.
13. Педагогическая практична підготовка в школе: Учеб. Пособие / С.Ю. Балбенко, Ю.Г. Васин, В.Ф. Медведев, В.И. Мирошниченко. – К.: Выща шк., 1990. – 136 с.
14. Педагогічна практична підготовка у початкових класах: Навчально-методичний посібник / Відп. редактор Н.М. Ляшова. Упорядник В.С. Сарієнко. – Слов'янськ, 2008. – 107с.
15. Позакласна виховна робота студента-практиканта: методичні рекомендації / Г.Р. Лях. – Слов'янськ: ДДПУ, 2015. – 54с.
16. Положення про проведення практичної підготовки здобувачів ступеня вищої освіти вищих навчальних закладів України: Наказ МОУ від 8 квітня 1993 року № 93 // Законодавчі та нормативні акти про освіту в Україні. – В 5-ти т. – К.,1998. – Т.4. – С.119–133.
17. Рожков М.И., Байбородова Л.В. Организация воспитательного процесса в школе: уч. пособие для студен. высш. учеб. заведений / М.И Рожков., Л.В.Байбородова. – М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2000. – 256с.
18. Сорока Г.С. Планування та аналіз виховної роботи школи / Г.С. Сорока. – Харків: Основа, 2003. – 64 с.
19. Тимчасове положення про класного керівника середнього закладу освіти // Інформаційний збірник Міносвіти України. – 1997. – №19. – С. 8-9.
20. Трухін І.О., Шпак О.Т. Основи шкільного виховання:навч.посіб. / І.О. Трихін, О.Т. Шпак. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 368с.
21. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. посіб. / М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2007. – 560с.